

Till
Umeå tingsrätt
Mark- och miljödomstolen

29 augusti 2025

Ansökan om omprövning för moderna miljövillkor

Sökande	Skellefteå Kraft AB (org. nr. 556016-2561) 931 80 Skellefteå PiteEnergi Handel AB (org. nr. 556527-9964) Västra Kajvägen 1 941 38 Piteå
Ombud	Advokaten Agnes Larfeldt och bitr. jur. Klara Thorén Agnes advokater Finnboda Kajväg 15 131 72 Nacka Telefon: 070 388 38 22 resp. 070 388 38 73 e-post: agnes@agnesadvokater.se samt klara@agnesadvokater.se
Saken	Omprövning av villkoren för Sikfors kraftverk samt regleringsdammar i Piteälven; Piteå, Arvidsjaur och Arjeplogs kommuner, Norrbottens län

ORIENTERING

Skellefteå Kraft AB ägs av Skellefteå kommun och är en av Sveriges fem största elproducenter. Bolagets produktion är koncentrerad till norra Sverige med egna produktionsanläggningar för vindkraft, vattenkraft, värme och bioenergi. Cirka två tredjedelar av producerad el kommer från vattenkraftproduktion. PiteEnergi Handel AB ägs av Piteå kommun genom PiteEnergi AB som bedriver verksamhet i form av distribution och produktion av el och fjärrvärme m.m. De båda bolagen äger gemensamt Sikfors kraftverk och benämns nedan gemensamt som 'sökanden' eller 'bolagen'.

Vattenkraften är förnybar, reglerbar och spelar en avgörande roll för en fortsatt trygg elförsörjning vid en ökad elektrifiering av samhället, och har en allt viktigare roll i kris- och krigssituationer. Sökanden ser stor potential i vattenkraften med möjlighet till ökad produktion samtidigt som bolagen välkomnar den miljöanpassning som omprövningarna enligt den nationella planen för vattenkraften (NAP) innebär, med en avvägning mellan vattenkraftens nytta i det förnybara energisystemet och dess inverkan på vattenmiljön.

Piteälven är en ca 410 km lång älv som flyter från Sulitelmamassivet i fjällen, nära riksgränsen, sydost till mynningen i Bottenviken, ca 1 mil söder om Piteå. Piteälven med biflöden utgör prövningsgrupp med ID 13_1 enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrift HVMFS 2020:25 och tidpunkt för omprövning är den 1 september 2025 enligt den reviderade bilagan till förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter.

Piteälven har i betydande omfattning använts för och påverkats av flottning. När kraftproduktionen byggdes ut kunde befintliga flottningsdammar nyttjas och regleringen för kraftproduktion anpassades till flottningen. Sedan flottningen upphört har vissa restaureringsåtgärder vidtagits i älven.

Piteälven är relativt oreglerad och hyser höga naturmiljövärden. Piteälven är sedan 1993 utpekad som nationalälv och älvens huvudfåra och flera biflöden och sjöar ingår i Natura-2000 området Piteälven. Därutöver finns ytterligare fyra Natura 2000-områden i anslutning till Piteälven; Hornavan-Sädvajaure fjällurskog, Storforsen, Sulitelma och Tjeggelvas.

Sökanden är den enda kraftproducenten i Piteälven och bedriver kraftproduktionen vid Sikfors kraftverk ca 23 km uppströms mynningen i Svensbyfjärden i Bottenviken. I Piteälven finns tre dammar som används som årsregleringsmagasin till förmån för Sikfors kraftverk, belägna vid sjöarna Pieskejaure, Rappen och Labbas samt Malmesjaure.

För att åstadkomma en samordnad miljöprövning och eftersom anläggningarna har ett nära verksamhetsmässigt samband har sökanden upprättat en gemensam ansökan om omprövning för moderna miljövillkor för kraftverket samt regleringsdammarna. Denna ansökan avser således omprövning för moderna miljövillkor för samtliga anläggningar för produktion av vattenkraftsel i Piteälven. De miljöåtgärder som sökanden föreslår bedöms medföra betydande förbättringar för vattenmiljön i flera avseenden och bidra till att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten.

Det har skett viss samverkan inför omprövningen för moderna miljövillkor. Vattenmyndigheten har dock inte sett över klassificeringen av och de miljökvalitetsnormer för de ytvattenförekomster som samverkan avsåg. Sökanden bedömer att det för att domstolen ska kunna föreskriva rimliga och ändamålsenliga miljövillkor krävs ändrad normsättning för i vart fall en av de berörda vattenförekomsterna och att yttrande därför bör inhämtas enligt 22 kap. 13 § miljöbalken.

Innehållsförteckning

ORIENTERING.....	2
YRKANDEN	7
A. Begäran om yttrande enligt 22 kap. 13 § miljöbalken.....	7
B. Återkallelse av tillstånd	7
C. Moderna miljövillkor	7
1. Sikfors kraftverk.....	7
2. Pieskejaure regleringsdamm	8
3. Rappen-Labbas regleringsdamm	9
D. Gemensamma villkor för utförandet	9
E. Övrigt	10
UTVECKLING AV TALAN	11
4. Bakgrund och utgångspunkter	11
4.1 Ansökans utformning.....	11
4.2 Vattenkraft i Piteälven	11
4.3 Utgångspunkter för miljöanpassningsåtgärder	13
4.4 Samverkan om Piteälven	13
5. Rättsliga utgångspunkter för omprövningen	14
5.1 Moderna miljövillkor och omprövning av vattenkraft	14
5.2 Miljökvalitetsnormernas betydelse i prövningen	14
5.3 Paus av NAP och genomförda författningsändringar	15
5.4 KMV och mindre stränga krav	15
5.5 Översyn av klassificering och normer	16
5.6 Översyn av HARO-värden	17
5.7 Behov av ändrad normsättning i Piteälven	17
5.7.1 Närmare om Sikfors kraftverk	17
5.7.2 Begäran om ändrad normsättning	18
6. Gällande tillstånd och villkor	19
6.1 Sikfors kraftverk.....	19
6.2 Pieskejaure.....	19
6.3 Rappen-Labbas	20
6.4 Malmesjaure	20

6.4.1 Tillstånd och villkor	20
6.4.2 Ägarförhållanden och vägrätt	20
6.5 Fiskeavgifter och utsättning.....	21
7. Omgivningsbeskrivning.....	22
7.1 Inledning	22
7.2 Övergripande beskrivning.....	23
7.2.1 Hydrologiska förhållanden och reglering	23
7.2.2 Fisk	23
7.2.3 Planbestämmelser	24
7.2.4 Riksintressen	24
7.2.5 Natura 2000	24
7.2.6 Naturreservat	25
7.3 Lokala förhållanden	25
7.3.1 Sikfors kraftverk	25
7.3.2 Pieskejaure regleringsdamm	26
7.3.3 Rappen-Labbas regleringsdamm	26
7.3.4 Malmesjaure regleringsdamm	28
8. Tekniska förhållanden.....	29
8.1 Referenssystem	29
8.2 Sikfors kraftverk	29
8.2.1 Anläggningsbeskrivning	29
8.2.2 Höjdsystem	29
8.2.3 Hydrologi och reglering	30
8.3 Pieskejaure.....	30
8.3.1 Befintlig anläggning.....	30
8.3.2 Höjdsystem	31
8.3.3 Hydrologi och reglering	31
8.4 Rappen-Labbas.....	31
8.4.1 Befintlig anläggning	31
8.4.2 Höjdsystem	32
8.4.3 Hydrologi och reglering	32
8.5 Malmesjaure	33

8.5.1 Befintlig anläggning.....	33
8.5.2 Höjdsystem	33
8.5.3 Hydrologi och reglering	33
9. Miljöanpassning och moderna miljövillkor.....	34
9.1 Utgångspunkter och avvägningar	34
9.2 Sikfors kraftverk	34
9.2.1 Bakgrund	34
9.2.2 Fiskpassage	35
9.2.3 Vattenhushållning och tappning.....	36
9.2.4 Minikraftverk	36
9.3 Pieskejaure.....	36
9.4 Rappen-Labbas.....	37
9.5 Malmesjaure	37
10. Miljökonsekvenser och villkorsfrågor	38
10.1 Allmänt.....	38
10.2 Sikfors	38
10.3 Pieskejaure.....	38
10.4 Rappen-Labbas	39
10.5 Malmesjaure.....	39
10.6 Påverkan på Natura 2000-områden.....	40
10.7 Sammanfattning.....	40
11. Miljökvalitetsnormer för vatten	41
11.1 Inledning.....	41
11.2 Sikfors kraftverk	41
11.2.1 Berörda vattenförekomster	41
11.2.2 Påverkan från planerad verksamhet	42
11.3 Övriga vattenförekomster	42
11.3.1 Pieskejaure	42
11.4 Rappen-Labbas.....	43
11.4.1 Berörda vattenförekomster och ekologisk status	43
11.5 Malmesjaure	44
12. Fastighetsförhållanden och berörda intressen	45

12.1 Fastighetsförhållanden och rådighet	45
12.1.1 Sikfors.....	45
12.1.2 Pieskejaure och Rappen-Labbas	45
12.1.3 Malmesjaure.....	45
12.2 Tvångsrätt	45
12.3 Sakägare	45
12.4 Ersättningsfrågor	46
13. Övrigt	46
13.1 Förordnande om strömfallsfastighet.....	46
13.2 Prövningsavgift	46
13.3 Tid för utförande av arbeten	46
13.4 Oförutsedd skada	47
13.5 Tillhandahållande av ansökan.....	47

YRKANDEN

A. Begäran om yttrande enligt 22 kap. 13 § miljöbalken

Sökanden yrkar att mark- och miljödomstolen inledningsvis begär yttrande från vattenmyndigheten avseende följande förhållanden av betydelse för prövningen i målet:

- a) Att spillfåran vid Sikfors (vattenförekomst Piteälven SE728181-786517) ska utpekas som en kraftigt modifierad vattenförekomst (KMV) samt att följande åtgärder fastställs som GEP för vattenförekomsten:
 - Nedströmspassage med fysisk avledare vid Sikforsdammen
 - Teknisk fiskväg för uppströmspassage av lax och havsöring vid Sikforsdammen
 - Minimitappning till spillfåran
 - Tillförsel av högvattenflöden till spillfåran vid vårflod eller andra höga flöden

B. Återkallelse av tillstånd

Sökanden medger att domstolen med stöd av 24 kap. 10 § miljöbalken återkallar gällande tillstånd att använda dammen vid Malmesjaure för vattenreglering enligt Norrbygdens vattendomstols dom 1959-07-18 i mål Ans.D. 30/1957, samt förordnar om utrivning av sökandens anläggningsdelar enligt vad som närmare beskrivs i ansökan.

C. Moderna miljövillkor

Sökanden ansöker om omprövning av villkoren för Sikfors kraftverk och regleringsdammarna vid Rappen-Labbas samt Pieskejaure och yrkar att gällande tillstånd förenas med nedan föreslagna villkor, som i sin helhet ersätter tidigare meddelade villkor för driften av dessa. Villkoren förslås träda i kraft när de miljöanpassningsåtgärder som ansökan innefattar vid respektive anläggning har genomförts och detta anmälts till länsstyrelsen.

1. Sikfors kraftverk

Gällande tillstånd är regeringens beslut 1985-01-31 (ärende 2156/82) samt Vattendomstolens vid Luleå tingsrätt deldomar 1986-06-18 och 1989-12-20 i mål VA 11/81.

Förslag till nya villkor:

1. Verksamheten ska bedrivas och anläggningen utformas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden redovisat i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i målet.
2. Förbi Sikfors kraftverk ska finnas en väl fungerande fiskpassage för uppströms vandrande öring och lax. För att förbättra anlockning till fiskvägen ska det i anslutning till utloppet från kraftverket finnas anordning för strömstyrning.

3. En anordning för nedströmspassage för fisk ska finnas vid dammen i form av en intagskassun med flyktöppning och avledare. Intaget ska vara försett med alfagaller med en lutning om ca 30° och ca 18 mm spaltvidd.
4. Smoltavledare ska utplaceras i anslutning till nedströmspassagen så snart som möjligt inför smoltvandningsperioden och finnas på plats fram till och med den 30 juni.
3. Från den 15 maj till och med den 15 oktober ska tappas minst 15 m³/s till spillfåran, varav cirka 3 m³/s ska släppas via fiskväg och utskov A. Den resterande tappningen om minst cirka 12 m³/s ska i första hand ske genom den nya intagsanordningen, i syfte att främja nedströmsvandring av smolt och uppströmsvandring av lax och havsöring. Under perioden från den 15 maj till och med den 30 juni ska eventuell ytterligare spilltappning upp till ca 50 m³/s ske via utskov B, och under perioden 1 juli till och med den 15 oktober via utskov D, vid normala driftsförhållanden.
5. Från den 16 oktober till och med den 14 maj ska minst 1 m³/s tappas till spillfåran.
6. Mindre avvikelser från vattenhushållningsbestämmelserna får ske i samråd med länsstyrelsen.
7. En registrerande pegel ska finnas i anslutning till regleringsdammen och en fast vattenståndsskala ska finnas vid avloppstunnelns mynning.
8. SMHI ska vara tillsynsmyndighet i fråga om iakttagande av gällande vattenhushållningsbestämmelser.

2. Pieskejaure regleringsdamm

Gällande tillstånd är Norrbygdens vattendomstols domar 1940-11-09 i mål Ans.D 42/1939 samt 1952-05-31 i mål Ans.D 42/1939 och 82/1947.

Förslag till nya villkor:

1. Verksamheten ska bedrivas och anläggningen utformas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden redovisat i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i målet.
2. Ändring av tappning ska i den utsträckning anläggningen tillåter ske med mjuk övergång.
3. Den vänstra utloppsgrenen ska förses med en djupränna med tröskelnivå om ca +576,15 (RH2000). Djuprännan ska vara utformad för att möjliggöra ett kontinuerligt vattenflöde i det vänstra utloppet vid normala vattenförhållanden.

3. Rappen-Labbas regleringsdamm

Gällande tillstånd är Norrbygdens vattendomstols dom 1937-10-20 i mål Ans.D. 33/1937 och Miljööverdomstolens dom 2004-08-31 i mål M 437-01.

Förslag till nya villkor:

1. Verksamheten ska bedrivas och anläggningen utformas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden redovisat i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i målet.
2. Stängning av dammen ska ske successivt under en tidsperiod om ca en (1) vecka.
3. En fiskväg för svagsimmande arter ska finnas vid sjöutloppets vänstra gren i enlighet med vad som beskrivits i ansökan.
4. Minimitappning om minst 500 l/s ska, såvitt av regleringen beror, släppas via regleringsdammen i vardera av sjön Rappens två naturliga utloppsgrenar.

D. Gemensamma villkor för utförandet

1. De miljöanpassningsåtgärder som omfattas av ansökan ska ske huvudsakligen i enlighet med vad sökanden har åtagit sig i ansökan samt målet i övrigt.
2. Arbeten i vatten ska i den utsträckning som beskrivits i ansökningshandlingarna ske i torrhet bakom tillfälliga fångdammar och på ett sådant sätt att grumling i möjligaste mån undviks.
3. Tillsynsmyndigheten får vid behov medge tillfälliga avsteg från gällande vattenhushållningsbestämmelser för berörda anläggningar för utförande av de åtgärder som ansökan omfattar, om detta kan ske utan några betydande negativa konsekvenser för vattenmiljön.
4. För att minska påverkan på lekvandringen hos lax och havsöring ska arbeten i Sikfors spillfåra i möjligaste mån undvikas under perioden 15 maj – 15 oktober.
5. Vid arbeten i eller i omedelbar närhet till vattenområdet ska fordon och arbetsmaskiner vara utrustade med slangbrottsventiler och det ska finnas tillgång till saneringsutrustning inom arbetsområdet. Förvaring av petroleumprodukter ska ske på hårdgjord grusad yta eller i dubbelmantlad cistern, och tankning ska ske utan risk för läckage till vatten. Eventuellt spill och läckage ska omgående samlas upp och tas omhand.
6. Smörjfetter och hydrauloljor i fordon och maskiner som används vid anläggningsarbeten i vatten ska vara miljöanpassade enligt SS 15 54 70 respektive SS 15 54 34 eller ha motsvarande egenskaper.

7. Utrustning och arbetsmaskiner ska vid behov desinficeras i syfte att förhindra spridning av kräftpest, exempelvis genom att bli helt torra, före de används vid arbeten i vatten.
8. Sökanden ska ta fram ett kontrollprogram för arbetenas genomförande, som ska ges in till tillsynsmyndigheten senast tre månader före arbetena påbörjas.

E. Övrigt

a) Tvångsrätt

Sökanden yrkar tvångsrätt enligt 28 kap. 10 § miljöbalken för att under arbetenas bedrivande tillfälligt ta i anspråk delar av fastigheterna Piteå Sikfors 3:31, Piteå Sikfors 100:8, Arjeplog Arjeplogs Kronoöverloppsmark 29:1 och Arvidsjaur Malmesliden 1:96. Efter arbeten utförts ska ianspråktagna områden återställas i samråd med berörda fastighetsägare.

b) Vattenskyddsföreskrifter

Sökanden yrkar vidare en rätt att utföra ansökt verksamhet utan hinder av vad som föreskrivs i vattenskyddsföreskrifter för Svensbyfjärdens vattenskyddsområde.

c) Arbetstid

Sökanden yrkar även att tiden för att genomföra ansökta åtgärder ska fastställas till 10 år från att domen vinner laga kraft.

d) Oförutsedd skada

Sökanden yrkar att tiden för anmälan av oförutsedd skada fastställs till 5 år från att arbetena har utförts och detta anmälts till länsstyrelsen.

e) Strömfallsfastighet

Sökanden yrkar att domstolen ska förordna att fastigheten Piteå Kraftnäs 11:1 ska utgöra strömfallsfastighet för Sikfors kraftverk.

f) Fiskeavgifter

Sökanden yrkar att de fiskeavgifter som fastställts i Vattendomstolens vid Luleå tingsrätt, deldom 1989-12-20, VA 11/81 (Sikfors) samt dom 1980-03-11, VA 22/79 (Rappen-Labbas), Norrbygdens vattendomstols beslut 1940-11-09 i mål Ans.D. 42/1939 (Pieskejaure) samt Norrbygdens vattendomstols dom 1959-08-18 i mål Ans. D 30/1957 (Malmesjaure) upphävs.

UTVECKLING AV TALAN

4. Bakgrund och utgångspunkter

4.1 Ansökans utformning

Denna ansökan avser omprövning för moderna miljövillkor för Sikfors kraftverk samt regleringsdammarna vid sjöarna Pieskejaure, Rappen och Labbas samt Malmesjaure. Regleringen av dammarna sker samordnat och till förmån för Sikfors kraftverk. Med hänsyn till detta och att verksamheten påverkar vattenmiljön i samma vattendrag, samt för att tillgodose intresset av en samordnad prövning bedömer sökanden att det är lämpligt med en gemensam ansökan om prövning. Skulle det inträffa omständigheter som föranleder en annan bedömning har sökanden inget att erinra mot att en uppdelning av målet sker på lämpligt sätt, i syfte att underlätta handläggningen.

Ansökan består av denna ansökningshandling, samt följande underlag för respektive anläggning:

- Sammanställning av gällande tillstånd och villkor samt förteckning över meddelade tillstånd för respektive anläggning samt vattenskyddsföreskrifter för Svensbyfjärden (se Bilaga 1.1-1.5)
- Teknisk beskrivning med ritningar för respektive anläggning (se Bilaga 2.1-2.4)
- Miljöbedömning för respektive anläggning (se Bilaga 3.1-3.4).
- Fastighetskarta, sakägarförteckning samt utdrag ur fastighetsregistret (se Bilaga 4).

4.2 Vattenkraft i Piteälven

Vattenkraften i Piteälven byggdes ut i början av 1900-talet. Tidigare hade älven nyttjats för flottning och dammar uppförts för detta ändamål. Det första kraftverket i Sikfors uppfördes 1912. Till förmån för kraftverket började vissa flottningsdammarna att nyttjas för vattenreglering och nya dammar uppfördes.

År 1990 togs Sikfors äldre kraftverk ur drift och ersattes av det nya kraftverket. Idag består vattenkraftssystemet i Piteälven av fyra anläggningar; Sikfors kraftstation och tre regleringsdammarna. De tre regleringsdammarna är belägna vid utloppen från sjöarna Pieskejaure (även Bieskahávrrre eller Peskehaure), Rappen och Labbas (även Rahppen och Lábbás) samt Malmesjaure (även Málmiesjávvrie).

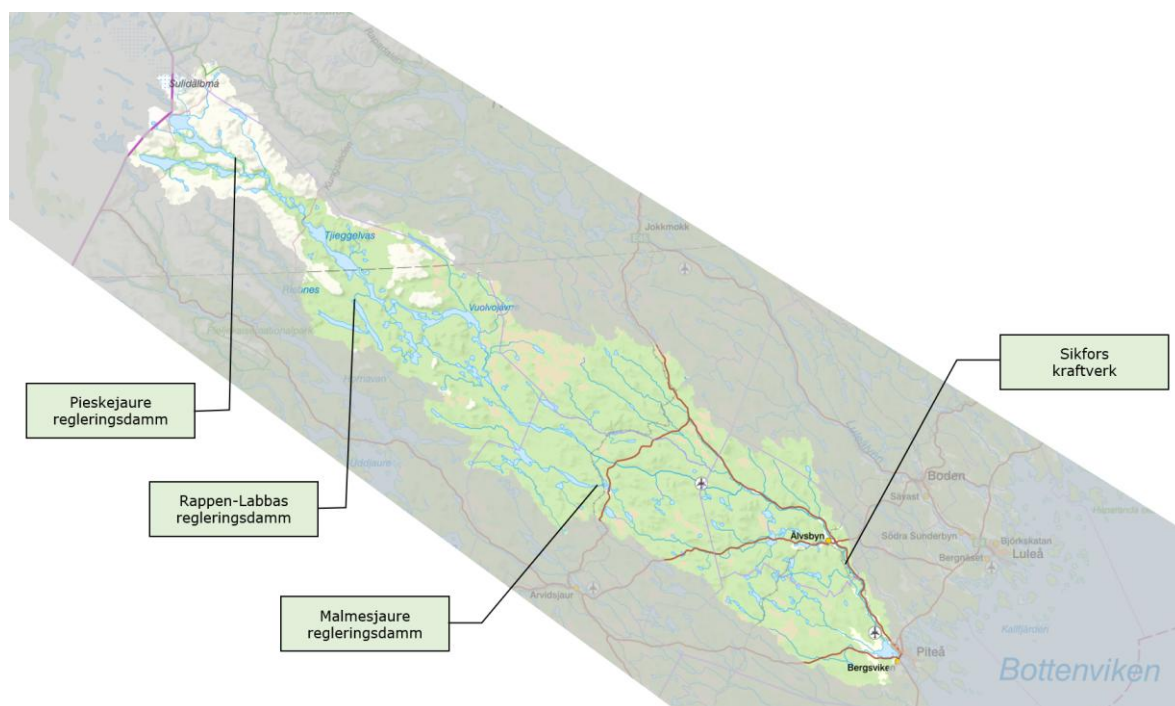

Bild 1, översiktskarta med markeringar vid Sikfors kraftverk samt regleringsdammarna

Regleringsdammarna är så kallade årsregleringsmagasin som dämmer upp en del av det högre flödet under sommar- och höstperioden. Det magasinerade vattnet släpps sen ut under vintern när det naturliga vattenflödet i älven minskar. Syftet med regleringen är således att jämna ut vattenflödet över året och framförallt att genom magasineringen tillgodose behovet av vatten för kraftproduktion även under den senare delen av vintern, när de naturliga flödena generellt är låga. Under vissa vintrar och några dagar i snitt under en längre tidsperiod, blir flödet så lågt under senvintern att det underskrider den lägsta vattenföring (ca 30 m³/s) som krävs för att ett vattenkraftaggregat ska kunna köras i Sikfors. Årsregleringen har således stor betydelse för kraftproduktionen främst av två skäl – dels för att inte riskera produktionsstopp vid låga vattenflöden under senvintern, dels för att erhålla större produktionsflöde under vintern då efterfrågan på elkraft som huvudregel är större.

Sedan 1990 när Sikfors nya kraftverk tagits i drift har anläggningen, innefattande fiskpassagera, varit föremål för flertalet utredningar avseende miljöpåverkan och justeringar för att minska negativ påverkan. Genom ett prövotidsförordande har frågan om slutliga villkor avseende funktionen av smoltavledare m.m. skjutits upp och slutliga villkor har föreslagits men ännu inte fastställts (se vid domstolen pågående mål M 108-99). Betydande investeringar i miljöanpassningsåtgärder har således redan gjorts vid Sikfors kraftverk men inom ramen för denna omprövningsansökan förslås även ytterligare åtgärder, främst i form av en ny nedströmspassage, ytterligare förbättring av den befintliga uppströmspassagen, kompletterande minimitappning samt anläggande av ett minikraftverk.

Sikfors kraftverk är en betydelsefull anläggning för elproduktion och regleringsdammarna är centrala för att säkerställa tillräckliga vattenflöden för elproduktion under vinterhalvåret. Regleringsdammarna har historiskt inte varit föremål för samma utredningar och miljöanpassning som Sikfors kraftverk. Av de tre regleringsdammarna har Pieskejaure det största magasinet

och bidrar med störst reglerförmåga för kraftverksdriften. Även Rappen-Labbas ger ett betydande bidrag. Regleringsdammen vid Malmesjaure bidrar med relativt liten regleringsförmåga.

4.3 Utgångspunkter för miljöanpassningsåtgärder

Avsikten enligt den nationella planen är att åstadkomma en samordnad prövning av anläggningar som tillhör en prövningsgrupp, och planen föreskriver om en samverkansprocess för att utbyta information och samverka rörande miljöanpassningsåtgärder. Sökanden har som ensam verksamhetsutövare av vattenkraftproduktionen i älven sett möjligheten att ta ett helhetsansvar för samordningen av prövningen för moderna miljövillkor vid de olika anläggningarna. Sökanden har valt att låta detta återspeglas i en sammanhållen strategi för Piteälven och utformat sina förslag till åtgärder samt avgränsning av prövningen utifrån detta.

Utgångspunkten vid framtagande av förslag till miljöanpassning har varit att prioritera åtgärder som ger störst miljönytta utan att ha en för stor negativ påverkan på effektiv tillgång till vattenkraftsel. Detta har inneburit att de största årsregleringsmagasinen i Pieskejaure och Rabben-Labbas har värnats och ska bibehållas, medan regleringen upphör vid Malmesjaure, som har ett betydligt mindre magasin. Samtidigt föreslås miljöanpassningsåtgärder och nya villkor vid Pieskejaure och Rabben-Labbas, som bedöms bidra till bättre vattenmiljöförhållanden utan att i för stor utsträckning inskränka årsregleringen och kraftproduktionen. De föreslagna moderna miljövillkoren innebär att vattennivåer kommer bibehållas inom samma nivåer som under befintliga förhållanden, och för Rappen-Labbas bli något jämnare, och därmed bedöms ingen långsiktigt negativ påverkan på motstående intressen uppstå.

Vid Sikfors kraftverk förbättras förutsättningarna för upp- och nedströmsvandring av fisk samt föreslås en minimitappning till spillfåran även vintertid.

4.4 Samverkan om Piteälven

Viss samverkan har genomförts inför omprövningen, vilket redovisas utförligare i miljöbedömningen för Sikfors kraftverk, se [Bilaga 3.1, avsnitt 1.3](#).

Samverkan inför omprövningen av anläggningar i Piteälven har inneburit att sökanden tillsammans med länsstyrelsen har besökt några av anläggningarna samt haft några digitala möten. Vid mötena har länsstyrelsen presenterat visst underlag rörande Piteälvens naturvärden och utkast till reviderad bevarandeplan för Natura 2000-området Piteälven samt givit sökanden möjlighet att yttra sig över bevarandeplanen. Bevarandeplanen uppdaterades 2024-01-15. Länsstyrelsen har dock först i slutet av juni 2025 kommunicerat ett utkast till nulägesbeskrivning och senare en analys.

Länsstyrelsen har under samverkansprocessen uttryckt vissa synpunkter i fråga om miljöanpassningsåtgärder vid Sikfors kraftverk. Under samverkan har det även förekommit diskussioner om varför spillfåran vid Sikfors är en egen vattenförekomst och varför den inte är förklarad som KMV (kraftigt modifierat vatten). Länsstyrelsen har meddelat att det inte kommer att tas några initiativ i frågan om KMV från myndighetshåll inför omprövningen i Piteälven.

Sökanden har under ett tidigt skede i samverkansprocessen aviserat att sökanden övervägt att avveckla regleringsdammarna. Sökanden har dock efter ytterligare överväganden och analyser av förväntad utveckling av elmarknaden och bedömningar av påverkan på kraftproduktionen, beslutat att endast avveckla verksamheten vid Malmesjaure regleringsdamm, men vidta ett antal

åtgärder vid övriga anläggningar i linje med vad som har framförts som önskvärt ur vattenmiljösynpunkt.

Sökanden har även den 31 augusti 2023 anordnat ett informationsmöte i Arjeplog med anledning av de planerade åtgärderna vid regleringsdammarna vid Pieskejaure och Rappen-Labbas. Allmänheten bjöds in till mötet och gavs möjlighet att ställa frågor om de planerade åtgärderna. Huvuddelen av frågorna och synpunkterna vid mötet rörde vattennivåer och fisk i Rappen och Labbas.

5. Rättsliga utgångspunkter för omprövningen

5.1 Moderna miljövillkor och omprövning av vattenkraft

Syftet med bestämmelsen i 11 kap. 27 § miljöbalken är att säkerställa att anläggningar för produktion av vattenkraftsel har villkor till skydd för människors hälsa och miljön som meddelats enligt miljöbalken. Enligt 24 kap. 10 § miljöbalken ska tillståndsmyndigheten vid en ansökan för moderna miljövillkor upphäva, ändra och besluta nya bestämmelser och villkor i den utsträckning som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. Det är således inte fråga om att ompröva tillståndet som sådant, utom i det fall verksamheten innebär att en miljökvalitetsnorm inte kan följas eller verksamhetsutövaren medger att ett tillstånd återkallas.

Omprövningen för moderna miljövillkor innebär således en prövning i det enskilda fallet av vilka villkor som är rimliga att föreskriva för vattenverksamheter för produktion av vattenkraftsel vid den avvägning som ska ske mellan vad som är miljömässigt motiverat och tekniskt och ekonomiskt rimligt. Bestämmelser som innebär att verksamheten avsevärt försvåras får endast föreskrivas om detta behövs för att följa en miljökvalitetsnorm eller annan EU-rättslig bestämmelse.

Det finns inget i lagtext eller förarbeten som anger att miljökraven i de nya villkor som meddelas i omprövningarna generellt sett ska vara strängare än vad som varit fallet jämfört med de villkor som meddelats enligt miljöbalken sedan dess tillkomst 1999. Däremot finns den särskilda hänvisningen till den nationella planen för vattenkraften som understryker värdet av elförsörjningen som en aspekt att ta hänsyn till samt att det ska ske en samordnad prövning av anläggningar.

Även om ett av flera underliggande syften som ligger till grund för bestämmelserna om omprövning för moderna miljövillkor är att Sverige ska uppfylla sina åtaganden enligt ramdirektivet för vatten, kan påminnas om att detta i sig inte en förpliktelse som åvilar den enskilde verksamhetsutövaren i det enskilda fallet.

5.2 Miljökvalitetsnormernas betydelse i prövningen

Enligt 5 kap. 4 § 2 st. miljöbalken ska vid omprövning av tillstånd de bestämmelser och villkor beslutas som behövs för att verksamheten inte ska medföra en otillåten försämring av vattenmiljön eller ett äventyrande av möjligheten att uppnå beslutade miljökvalitetsnormer.

Om den vattenverksamhet som är föremål för omprövning har stor betydelse som påverkansfaktor för en vattenförekomst, är detta naturligtvis av betydelse för prövningen och därför finns möjlighet att även se över normsättningen inom ramen för omprövningsförfarandet, genom 22 kap 13 § miljöbalken. Problematiken med brister i normsättning och klassificering har uppmärksamats i flera sammanhang och regeringen har även betonat vikten av att vid normsättning fullt

ut utnyttja de undantag som EU-rätten medger i form av mindre stränga krav eller att förklara vattenförekomster som kraftigt modifierade.

5.3 Paus av NAP och genomförda författningsändringar

Regeringen har vid tre tillfällen, i december 2023, i 21 mars 2024 och i maj 2024, beslutat att flytta fram tidpunkten för när en ansökan enligt den nationella planen för omprövning senast ska ha getts in, vilket resulterat i att tidpunkten för ingivande av de första ansökningarna efter pausen bestämts till den 1 juli 2025. Syftet var att medge tillräckligt med tid för regeringen att ta fram de författningsändringar och andra åtgärder som ska förbättra omprövningsprocessen och förse vattenkraften med moderna miljövillkor på ett ordnat och rättssäkert sätt. Under 2024 remitterades förslag till ändringar med syfte att säkerställa att berörda verksamheter provas mot rätt kravnivå och att det utrymme EU-rätten ger att vid miljöanpassning av verksamheterna säkra en fortsatt effektiv tillgång till vattenkraftsel används fullt ut.¹

I maj och i juni 2025 beslutade regeringen om förordningsändringar, som nu har trätt ikraft, i syfte att bidra till att omprövningen av vattenkraften blir acceptabel ur ett elsystemperspektiv. Enligt regeringen ska förordningsändringarna bidra till att säkerställa att berörda verksamheter provas mot rätt kravnivå, genom att fullt ut nyttja det utrymme till undantag som EU-rätten tillåter. Vidare har fastställts en metod som ska användas för att bestämma god ekologisk potential (GEP) för en vattenförekomst samt vilka förutsättningar som behöver vara uppfyllda för att en vattenförekomst ska anses ha en väsentligt ändrad fysisk karaktär. Förordningsändringarna innebär att de länsstyrelser som är vattenmyndigheter *måste* se över klassificeringar och miljökvalitetsnormer för berörda vattenförekomster, under den samverkan som sker innan verksamhetsutövare ska ge in ansökan om omprövning. De ska också bedöma om en vattenförekomst kan förklaras som kraftigt modifierad (KMV) och om mindre stränga krav kan beslutas. Detta ska bidra till att säkerställa att verksamheterna provas mot rätt kravnivå.

Dessutom införs en skyldighet att vid en sådan översyn, inom ramen för beslut om KMV och mindre stränga krav, särskilt beakta en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel. Syftet är att säkerställa att vattenkraftens förmågor i kraftsystemet, såsom elproduktion, elberedskap och reglerkraft, inte försämras.

5.4 KMV och mindre stränga krav

Vattenmyndigheterna ska enligt 4 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660) (VFF) förklara en naturlig vattenförekomst som kraftigt modifierad (KMV) om vattenförekomsten på grund av mänsklig verksamhet har ändrat sin fysiska karaktär på ett väsentligt sätt. När vatten lagras för att användas för kraftproduktion ska enligt den nya bestämmelsen 4 kap. 3 b § VFF en ytvattenförekomsts fysiska karaktär anses ha ändrats på ett väsentligt sätt om minst två hydromorfologiska kvalitetsfaktorer kan antas ha sämre än god status eller det på annat sätt framgår att påverkan på ytvattenförekomstens fysiska karaktär är väsentlig.

Som en förutsättning för att en vattenförekomst ska kunna förklaras som KMV gäller att vattenförekomsten ska ha ändrat sin karaktär på ett väsentligt sätt till följd av mänsklig verksamhet och att de hydromorfologiska förändringar som behövs för att uppnå god ekologisk status kan antas

¹ Förordning om ändring i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter, 2024-05-08 och promemorian Bättre förutsättningar för vattenkraftens omprövning (KN2024/01642), 2024-10-22.

på ett betydande sätt negativt påverka något av de intressen eller verksamheter som räknas upp i bestämmelsen, bl a vattenkraftproduktion. Vidare ska vattenmyndigheten, när vatten lagras för att användas för kraftproduktion, vid bedömning av om förutsättningarna är uppfyllda för att förklara en ytvattenförekomst som kraftigt modifierad, särskilt beakta intresset av en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel, se 4 kap. 3 a § VFF.

När en vattenförekomst förklarats som KMV fastställer vattendelegationen, om inte förutsättningar föreligger för att besluta om mindre stränga krav, miljökvalitetsnormen till God ekologisk potential (GEP). Till skillnad från God ekologisk status, som gäller för naturliga vattenförekomster, definieras uppnående av miljökvalitetsnormen GEP genom att av Vattenmyndigheten beslutade åtgärder ska vidtas. De åtgärder som framgår av VISS för naturliga vattenförekomster är däremot inte bindande om miljökvalitetsnormen kan uppnås på annat sätt.

Metoden för att fastställa GEP är enligt Havs- och vattenmyndighetens Vägledning för kraftigt modifierade vatten med tillämpning på vattenförekomster påverkade av vattenkraft (2016) att först fastställa maximal ekologisk potential (MEP). Enligt 4 kap. 4 b § VFF ska när maximal ekologisk potential bestäms för en ytvattenförekomst som förklarats kraftigt modifierad till följd av att vatten lagras för kraftproduktion, de åtgärder eller kombinationer av åtgärder väljas som

1. effektivt förbättrar vattenmiljön, med beaktande av att ytvattenförekomstens fysiska karaktär är väsentligt ändrad, och
2. inte påverkar kraftproduktionen på ett betydande negativt sätt i den mening som avses i 3 § 1 d (dvs de hydromorfologiska förändringar som behövs för att uppnå god status kan antas på ett betydande negativt sätt påverka kraftproduktionen).

När god ekologisk potential fastställs för en kraftigt modifierad ytvattenförekomst anges även att de åtgärder eller kombinationer av åtgärder ska väljas som under jämförbara förhållanden har visats vara effektiva för att uppnå ett tillstånd som motsvarar lätta förändringar jämfört med ytvattenförekomstens ekologiska förhållanden vid maximal ekologisk potential.

På motsvarande sätt som vid KMV ska Vattenmyndigheterna besluta om mindre stränga kvalitetskrav om förutsättningar för detta föreligger enligt 4 kap. 10 § VFF. Detta gäller oavsett om det är fråga om en naturlig vattenförekomst eller KMV. När vatten lagras för kraftproduktion ska vattenmyndigheten, vid bedömningen av om förutsättningarna är uppfyllda för att besluta om mindre stränga krav för en ytvattenförekomst särskilt beakta intresset av en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel, se den nya bestämmelsen 4 kap. 10 a § VFF.

5.5 Översyn av klassificering och normer

Av 42 a och b §§ förordning (1998:1388) om vattenverksamheter framgår att de länsstyrelser som är vattenmyndigheter ska se över klassificering av och miljökvalitetsnormer för de ytvattenförekomster som påverkas av de verksamheter som samverkan avser i god tid innan verksamhetsutövaren ska ge in ansökan, och att översynen särskilt ska avse förutsättningar att förklara en vattenförekomst som kraftigt modifierad och att besluta om mindre stränga krav.

Bestämmelsen trädde ikraft den 26 juni 2025, men redan innan gällde enligt 4 kap. VFF ett krav för vattenmyndigheter att i den mån det fanns förutsättningar besluta om KMV och mindre stränga krav. Den nya bestämmelsen är således ett förtydligande av att översyn ska ske under samverkan, och i promemorian Bättre förutsättningar för vattenkraftens omprövning (KN2024/01642) anges att syftet är att bidra till att effektivisera omprövningsprocesserna och

minska behovet av att under pågående omprövningar initiera en översyn av klassificering och normer.

5.6 Översyn av HARO-värden

I den nationella planen finns ett så kallat HARO-värde, dvs ett riktvärde om 1,5 TWh i elproduktionsförlust, för vad som kan anses vara betydande negativ påverkan på vattenkraftproduktionen på nationell nivå. Värdet har fördelats mellan 22 grupper fördelat på huvudavrinningsområden med klass 1-anläggningar samt på gruppen övriga anläggningar.

Regeringen har gett Havs- och vattenmyndigheten (HaV) tillsammans med Svenska kraftnät och Energimyndigheten i uppdrag till att se över de så kallade HARO-värdena.² HaV ska lämna en redovisning av uppdraget som ska lämnas till Regeringskansliet senast den 16 januari 2026.

Enligt regeringsbeslutet ska myndigheterna bland annat bedöma behovet och konsekvenserna av att omfördela HARO-värdena mellan huvudavrinningsområden, ta fram förslag till enskilda HARO-värden för de huvudavrinningsområden som i dag har ett gemensamt HARO-värde och beskriva konsekvenserna av att bestämma HARO-värden även för dessa områden, samt ta fram förslag till nedbrytning av HARO-värdet inom respektive huvudavrinningsområde på mindre geografiska områden, på den nivå som tar minsta mängd elproduktion i anspråk, och beskriva konsekvenserna av en sådan nedbrytning.

Myndigheterna ska även ta fram vägledning för hur de länsstyrelser som är vattenmyndigheter särskilt ska beakta intresset av en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel i vattenförvaltningsarbetet. Vägledningen ska också gälla vid bedömning av om det finns förutsättningar för att KMV-förklara vattenförekomster samt besluta om mindre stränga krav.

Enligt Svenska kraftnäts remissvar kan en översyn av HARO-värden innebära en uppdaterad reglerbidragsklassning för att den ska baseras på hur kraftsystemet fungerar i dag, och det kan också innebära att gränsvärden för vilka kraftverk som är mest betydelsefulla ändras.

5.7 Behov av ändrad normsättning i Piteälven

5.7.1 Närmare om Sikfors kraftverk

Sikfors kraftverk är en storskalig anläggning med hög produktion. Den installerade effekten är 40 MW och under ett normalår produceras vid Sikfors kraftverk ca 200 Gwh/år förnybar vattenkraftsel. Vid Sikfors är turbinvattenföringen som regel mellan 50 och 100 m³/s från mitten av oktober till vårflodens start. Spillet är under denna period generellt noll. Under senvintern är flödet från årsregleringarna viktigt för att bibehålla elproduktionen och inte riskera att underskrida anläggningens lägsta drivvattenföring (ca 30 m³/s) med produktionsstopp som följd.

Sikfors kraftverk är utpekad som klass 3-anläggning³ och omfattas därmed av det gemensamma nationella HARO-värdet som nyligen ändrats till 0,167 TWh för gruppen ”övriga avrinningsområden”. Vattenkraften är gynnsam för hela elsystemet och bidrar med roterande svängmassa vilket har en stabiliserande effekt på elnätet. Sikfors bidrar med reglerförmåga genom deltagande

² Regeringsbeslut 2025-05-22, KN2023/01638, KN2023/01690, KN2023/01705

³ Se Rapporten ”Vattenkraftens reglerbidrag och värde för elsystemet” av Energimyndigheten, Svenska kraftnät och Havs- och vattenmyndigheten (rapport ER2016: 11).

på Svenska kraftnäts stödtjänstmarknad. I dagsläget är anläggningen kvalificerad för stödtjänsten mFRR och det finns potential att utöka detta med ytterligare reglerförmågor.

Sökandens förslag till miljöanpassning har valts efter noggranna avvägningar mellan nyttan för vattenmiljön och den negativa påverkan på verksamheten. Föreslagna miljöanpassningar måste anses väl tillgodose behovet av miljöförbättrande åtgärder, till betydande investeringskostnader samt en negativ inverkan på elproduktionen och till viss del även på reglerförmågan. En ytterligare ökad minimitappning vid anläggningarna eller inskränkning av reglermöjligheten skulle innebära en orimlig påverkan på kraftproduktionen och inte enbart genom lägre vattenföring under vinterhalvåret utan också medföra risk för en tröskeffekt genom att vattenföringen till Sikfors kraftverk blir lägre än drivvattenföringen.

5.7.2 Begäran om ändrad normsättning

Spillfåran vid Sikfors kraftverk är en egen vattenförekomst om cirka 800 m. Den är idag utpekad som ett naturligt vattendrag i VISS, vilket innebär att god ekologisk status ska uppnås. Spillfåran är endast vattenbegjuten under delar av året och är tydligt påverkad av verksamheten vid kraftverket. Det är uppenbart att de bedömningar och slutsatser som gjorts i fråga om vattenmyndighetens klassificering och miljökvalitetsnormgivning för spillfåran inte är korrekta och att förutsättningar för utpekande som KMV föreligger. Det har inte heller, i strid med 42 a och b §§ förordning (1998:1388) om vattenverksamheter, skett någon översyn av klassificering eller miljökvalitetsnormer under samverkan inför omprövningen. Gällande norm i form av GES har direkt betydelse för den nu aktuella omprövningen för moderna miljövillkor för Sikfors kraftverk.

Som utvecklas närmare nedan, samt i Bilaga 3.1, avsnitt 5.9.3, anser sökanden därför att yttrande ska inhämtas från vattenmyndigheten med stöd av 22 kap. 13 § miljöbalken. Att genomföra omprövningen utifrån nuvarande normgivning riskerar leda till materiellt felaktiga eller orimliga miljövillkor samt oacceptabel påverkan på möjligheten att producera förnybar vattenkraftsel.

6. Gällande tillstånd och villkor

6.1 Sikfors kraftverk

Nu gällande tillstånd sammanfattas och villkor redovisas för Sikfors kraftverk i Bilaga 1.1.1. I Bilaga 1.1.2 redovisas samtliga domar och beslut avseende Sikfors kraftstation och de mest relevanta bifogas även ansökan.

Det första kraftverket vid Sikfors meddelades tillstånd genom kungliga resolutioner 1911 och 1917 och vattenkraftproduktion bedrevs, och tillstånd meddelades till nyttjande av regleringsdammar uppströms till förmån för kraftverket. Regeringen fattade beslut 1985-01-31 om att tillåta anläggande av ett nytt kraftverk vid Sikfors som ersättning för det befintliga. Vattendomstolen vid Luleå tingsrätt meddelade i deldom 1986-06-18 tillstånd att riva ut den gamla anläggningen och att uppföra ett nytt kraftverk (mål VA 11/81). Därefter meddelade domstolen genom deldom 1989-12-20 tillstånd att ta kraftstationen i drift, lagligförklaring samt vattenhushållningsbestämmelser m.m. (mål VA 11/81). Domstolen beslutade ett provotidsförordnande avseende fiskens uppvandring m.m. samt skada på fisket om 10 år från 1992 samt provisoriska föreskrifter.

Miljödomstolen beslutade 2003-07-11 att avsluta frågan om anläggande av fiskväg samt att återigen skjuta upp frågan om smoltavledningsanordningar, och förordnade om att de provisoriska bestämmelser om minimitappning som meddelades i domen 1989 skulle gälla tills vidare (mål nr M 108-99).

Miljödomstolen respektive mark- och miljödomstolen har därefter genom olika beslut förlängt provotidsförordnandet i mål nr M 108-99. Den 30 oktober 2015 gav sökanden in en provotidsredovisning till mark- och miljödomstolen. Mark- och miljödomstolen beslutade därefter i deldom 2018-04-20 om en tillkommande utredningsföreskrift avseende smoltmortaliteten vid kraftverket samt framtagande av tappningsplan. Den 30 oktober 2024 lämnat sökanden in ytterligare en provotidsredovisning med förslag till slutliga villkor. Förslagen är för närvarande under handläggning i domstolen och slutliga villkor har ännu inte fastställts.

De villkor som föreslås i denna ansökan såvitt avser vattenhushållning vid Sikfors kraftverk överensstämmer i huvudsak med de förslag som givits in i provotidsmålet, men med något annorlunda formulering med hänsyn till de ytterligare åtaganden som sökanden nu gör i omprövningsmålet. I provotidsredovisningen föreslås dock även vissa åtgärder, som modifiering av luckkonstruktionen i utskov B. Förslaget lyder:

Modifiering av luckkonstruktionen i utskov B enligt sökandenas förslag ska vara utförd senast fem år efter det att provotiden avslutats. En redovisning av åtgärden ska inges till länsstyrelsen senast tre månader efter utförandet.

Sökanden kvarstår vid åtagandet men hur och om detta ska formuleras som villkor i omprövningsmålet beror såvitt sökanden kan se på vad som slutligen fastställs i mål 108-99 (enligt gällande tidplan ska målet i mark- och miljödomstolen avgöras under hösten 2025).

6.2 Pieskejaure

Nu gällande tillstånd sammanfattas och villkor redovisas för Pieskejaure regleringsdamm i Bilaga 1.2.1. I Bilaga 1.2.2 redovisas domar och beslut.

Sammanfattningsvis lämnade Norrbygdens vattendomstol genom utslag 1940-07-08 samt 1940-11-09 ett tillfälligt respektive permanent tillstånd att reglera sjön Pieskejaure mellan höjderna

+8,75 m och + 7,0 m (lokalt höjdsystem), samt anläggande av sänkningskanal vid sjöns högra utlopp, se mål Ans. D. 42/1939.

6.3 Rappen-Labbas

Nu gällande tillstånd sammanfattas och villkor redovisas för Rappen-Labbas regleringsdamm i Bilaga 1.3.1. I Bilaga 1.3.2 redovisas domar och beslut.

Norrbygdens vattendomstol lämnade 1937-10-20 tillstånd till dåvarande ägare av kraftverket i Sikforsen att till förmån för kraftverksdriften nyttja befintlig damm för att reglera sjöarna Rappen och Labbas mellan höjderna +10,90 m och +8,90 m, med vissa begränsningar till skydd för flottningen, se mål Ans.D. 33/1937. Vidare föreskrevs bestämmelser till skydd för fisket samt krav på utsättande av öring som kompensation på fiskeskada i Rappen, Labbas, Rahppenjåhkå och i Skärfajaure i Piteälven.

Senare ombyggnad av dammarna skett, se Miljöövermiljödostolens dom 2004-08-31 i mål M 437-01.

6.4 Malmesjaure

6.4.1 Tillstånd och villkor

Nu gällande tillstånd sammanfattas och villkor redovisas för regleringen vid Malmesjaure damm i Bilaga 1.4.1. I Bilaga 1.4.2 redovisas domar och beslut.

Rätten att uppföra en flottningsdamm vid sjön Malmesjaures utlopp samt bildande av en flottningsförening i Piteälven har prövats genom ett flottledsutslag år 1906.

Norrbygdens vattendomstol meddelade den 1959-07-18 i mål Ans. D 30/1957 sökanden (Bålforsens aktiebolag) rätt att till förmån för Sikfors kraftverk begagna dammen och påbygga befintlig damm. I domen föreskrevs vattenhushållningsbestämmelser samt begränsningar till skydd för flottningen och fisket.

I vattendomstolens, Luleå tingsrätt, dom 1995-01-24 i mål VA 15/94 meddelades tillstånd att byta ut utskovsluckor i trä till motsvarande luckor i stål och en justerad höjdfix beslutades.

6.4.2 Ägarförhållanden och vägrätt

Inför ansökan har frågan om ägandet av Malmesjaure regleringsdamm varit föremål för utredning och omfattande diskussioner, i första hand med Trafikverket som har vägrätt inom området för dammen.

Det har därvid kunnat konstateras av generalstabskartan från 1893 att det funnits en väg vid sjön Malmesjaures utlopp och att dämning vid utloppet förekommit sedan 1910-talet. Det finns handlingar som visar att dammen var en flottningsdamm som ägdes av flottningsföreningen.

År 1939 lämnades tillstånd att tillfälligt reglera vattnet i Malmesjaure även till förmån för Sikfors kraftverk, och tillståndet förlängdes därefter. I Norrbygdens vattendomstols dom den 1959-07-18 i mål Ans. D 30/19 anges att vattendomstolen lämnar sökanden (Bålforsens aktiebolag) tillstånd att reglera vattnets avrinning, påbygga dammen i huvudsaklig överensstämmelse med åberopat förslag samt att ”jämlikt 2 kap. 15 § vattenlagen för regleringen begagna dammen å kronoparken Malmesliden så länge denna utan fara för tredje man kan användas för ändamålet, allt i enlighet med de bestämmelser, som framgå nedan i denna dom.”

Av tillståndet framgår även att vägbankarna samt brobanorna över utskoven utgör allmän väg och att underhållet därav jämte eventuella vägräcken skall utföras av vägförvaltningen (s. 24) i nämnda dom. Sökanden skall bestrida kostnaderna för underhållet av bankarnas uppströms-slänter samt hälften av kostnaderna för eventuella sättningar. Av tillståndet framgår att sökanden träffat avtal med Piteå flottningsförening om rätt att använda dammbyggnaden för regleringen (s. 9).

Sökanden har av Trafikverket fått information om att det saknas dokumentation samt beslut om inrättande av vägen. Enligt handläggare på Trafikverket kan vägar som år 1944 uppfattats vara allmänna vägar "följt med" när vägnätet förstatligats och sådana vägar omfattas vanligtvis inte av något särskilt beslut.

Det är således ostridigt att dammen ursprungligen varit en flottningsdamm som ägts av flottningsföreningen, att vägen funnits före dammen tillkommit på platsen, samt att vägrätt idag gäller för sträckan över dammen. Den berörda fastigheten ägs idag av sökanden, men några handlingar som utvisar att sökanden har förvärvat dammanläggningen finns emellertid inte. Av det aktuella överlåtelseavtalet mellan tidigare ägare Vattenfall och sökanden framgår att överlåtelsen avser anläggningar "i den mån de utgör säljarens egendom". Sökanden har historiskt tagit ansvar för erforderligt underhåll av vattenanläggningen och dammsäkerhetsfrågor, men detta kopplat till anläggningens funktion som regleringsdamm.

Sökanden avser nu att riva ut de delar som är knutna till regleringen, men ser inte att det finns någon konstaterad rätt att riva ut anläggningsdelar som inte tillhör sökanden. Då dammen används som allmän väg torde finnas ett stort intresse av att bibehålla de anläggningsdelar som inte utgörs av utskov och luckor. Utrivningen som ingår i ansökan innebär därför att all utrustning som hör till regleringen tas bort och att det sker en återställning till naturlika vatten- och bottenförhållanden samt passager. På kvarvarande delar (betongfundamenten) utförs erforderliga skyddsåtgärder för att kompensera för konsekvenser av utrivningen, i enlighet med vad som närmare beskrivs i den tekniska beskrivningen, Bilaga 2.4.

6.5 Fiskeavgifter och utsättning

Det har historiskt föreskrivits fiskeavgifter kopplat till de olika anläggningarna. Enligt vattendomstolen vid Luleå tingsrätts deldom 1989-12-20, VA 11/81 avseende Sikfors kraftverk, upphävdes tidigare beslutad fiskeavgift och sökanden förpliktigades att från och med 1990 utge årlig avgift motsvarande 4 000 kronor. Avgiften ska inbetalas till fiskeristyrelsen före varje kalenderårs utgång efter omräkning på ett sätt stadgas i 16 § lagen (1983:292) om införande av nya vattenlagen.

Norrbygdens vattendomstol beslutade 1940-11-09 i mål Ans.D. 42/1939 att till befrämjande av fisket inom landet har ägaren av Sikfors kraftverk att årligen från och med år 1941 så länge dammarna för Pieskejaure bibehållas till länsstyrelsen i Norrbottens län inbetala nitton kronor.

I vattendomstolen vid Luleå tingsrätts dom 1980-03-11 i mål VA 22/79 omprövades tidigare beslutad fiskeavgift enligt 2 kap. 10 § vattenlagen för reglering av sjöarna Labbas och Rappen. Med ändring av vad som föreskrivits 1961-01-12 av Övre Norrbygdens vattendomstol mål (A 48/1959) angående fiskeavgift enligt 2 kap. 10 § vattenlagen förpliktigar vattendomstolen Båkab att fr om 1981 utge årlig sådan avgift med 373 kronor.

Av Norrbygdens vattendomstols avgörande 1959-08-18 i mål Ans. D 30/1957 ska en årlig fiskeavgift på 115 kr erläggas så länge regleringen vid Malmesjaure utföres.

Dessa fiskeavgifter torde samtliga kunna utgå med hänsyn till de fiskefrämjande åtgärder som föreslås inom ramen för omprövningsmålet.

I Norrbygdens vattendomstols utslag 1937-10-20 (Ans.D. 33/1937) föreskrevs en skyldighet för sökanden och framtida ägare av kraftverket i Sikforsen att så länge den regleringen äger rum årligen anskaffa och bekosta utsättande av: i Rappen och Labbas 3 000 två och tresomrigt – därav minst en fjärdedel tresomrigt – yngel av insjöloxöring, i Vepsabäcken 7 000 nykläckt eller 4 000 ensomrigt yngel av insjöloxöring, i övriga sjöarna utfallande för ändamålet lämpliga bäckar 10 000 nykläckt eller 6 000 ensomrigt yngel av insjöloxöring, i Skärfajaure 10 000 nykläckt eller 6000 ensomrigt yngel av insjöloxöring.

Utsättning sker i samverkan med länsstyrelsen och rapporteras årligen. Dessa utsättningar föreslås fortsätta under en treårsperiod från lagakraftvunnen omprövningsdom och därefter utgå helt och ersättas med villkoret om fiskväg vid Rappen-Labbas.

Kompensationsodling och utsättning av fisk var i äldre tider en vanlig typ av fiskevårdande åtgärd. Det kan emellertid medföra risker för fiskhälsan och innebära en genetisk påverkan på lokala populationer. De nu föreslagna miljöåtgärderna möjliggör fiskvandring och förbättrar förutsättningarna för naturlig reproduktion. Att vid dessa förhållanden över tid fortsätta med utsättning av odlad fisk framstår som otidsenligt och kontraproduktivt och inte heller förenligt med de naturvärden i Piteälven som legat till grund för utpekande som t.ex. riksintresse för naturvård, Natura 2000-område, naturreservat och nationalälv.

7. Omgivningsbeskrivning

7.1 Inledning

Nedan följer en övergripande beskrivning av Piteälven med omgivningar och därefter lokala förhållanden vid respektive anläggning. För en mer utförlig redogörelse hänvisas till miljöbedömningarna, se [Bilaga 3.1-3.4](#).

Piteälven är ca 340 km lång och sträcker sig från källflöden vid Sulitelmamassivet och sjöarna Mavasjaure och Pieskejaure i fjällen i närheten av riksgränsen till mynningen i Bottenviken ca 1 mil söder om Piteå. Piteälven rinner från fjällmiljöer i dess övre del och genom barrskogsområden i sin mellersta och nedre del. Flera biflöden ansluter till Piteälven, bland annat Abmoälven (vid Malmesjaure), Varjisån, Vistån och Lillpitälven. Storforsen, ca 4 mil norr om Älvsbyn, är en av Europas största forsar och faller 82 meter på 5 km forssträcka. Den utgör ett definitivt vandringshinder för uppvandrande fisk.

Piteälven har under lång tid påverkats av mänsklig aktivitet, bland annat genom flottning, skogsbruk, kvarnar, broar/vägtrummor och vattenkraft. Älven är dock relativt sparsamt påverkad jämfört med många andra älvar. Timmerflottningen upphörde 1980 och sedan dess har skett ett arbete med att återställa vattenmiljöer efter flottningens påverkan har genomförts på flera platser.

Piteälven är en av nationalälvarna och skyddad bland annat enligt 4 kap. 6 § miljöbalken samt utgör Natura 2000-område.

7.2 Övergripande beskrivning

7.2.1 Hydrologiska förhållanden och reglering

Piteälven har jämfört med övriga norrlandsälvar ett relativt smalt avrinningsområde med få större biflöden. Älven har sammantaget ett avrinningsområde på 11 262 km² och marken i avrinningsområdet utgörs av skogsmark (66%), kalvfjäll (11%) och våtmark (8%). Sjöar och vattendrag utgör 8% av arealen.⁴

Tabell 1. Karakteristiska flöden vid Piteälvens utlopp i havet, avser perioden 1991–2020 (SMHI).

Parameter	Piteälvens utlopp i havet
MHQ	611 m ³ /s
MQ	180 m ³ /s
MLQ	50,9 m ³ /s

Regleringen vid Pieskejaure, Rappen-Labbas och Malmesjaure innebär att hösttillrinningen sparas i regleringsmagasinen och avbördas under vintern. Den reglerbara vattenvolymen i de tre magasinerna, som når Sikfors kraftverk är ca 200 Mm³. Älvens regleringsgrad är dock knappt 4 %. Den låga regleringsgraden visar att årsregleringarna vid Pieskejaure, Rappen-Labbas och Malmesjaure trots sin betydelse för vattenkraftsproduktionen vid Sikfors kraftverk har en låg påverkan på Piteälvens flöden i stort. Vattendragets vattenföring bedöms i hög grad motsvara en naturlig flödesregim som i stor utsträckning beror på årstidsvariationer i avsmältning samt nederbörd. I Piteälven är snösmältningen i huvudregel utdragen över en längre period, där de låglänta skogslandskapen i älvens nedre delar smälter först och de höglänta fjällmiljöerna smälter sist.

7.2.2 Fisk

I Piteälvens nedre delar finns havsvandrande bestånd av bland annat lax och öring och flodpärlmussla finns i ett flertal vattendrag. I hela Piteälvens vattensystem finns bland annat öring, harr, stensimpa och sik och i de mer höglänta delarna är även röding vanligt förekommande.

Fällforsen uppströms Sikfors kraftverk, bedöms historiskt ha varit ett vandringshinder.

Före Sikfors första kraftverk, damm och järnvägsbro anlades bedöms det på platsen ha funnits en brant fors som delvis gick över håll och hade en medellutning kring 1,4 – 2,2 %, men med inslag av brantare partier. Sikforsen antas inte ha utgjort något hinder för uppströmsvandrande lax eller öring, möjligen med undantag för höga flöden och låga vattentemperaturer.

Efter att det första kraftverket i Sikforsen tagits i drift avtog fångsten av lax vid Fällforsen markant. Sedan tillkomsten av det befintliga kraftverket i Sikfors samt sedan den nuvarande fiskvägen tagits i drift har utvecklingen av bestånd av lax och havsöring i Piteälven varit mycket positiv. En mer utförlig redogörelse för förhållandena för fisk i Piteälven, återfinns i Bilaga 3.1, avsnitt 5.1.2 samt underbilaga 3.1.1.

⁴ Länsstyrelsens förslag till nulägesbeskrivning.

7.2.3 Planbestämmelser

Sikfors kraftverk omfattas inte av någon detaljplan eller motsvarande äldre planhandling. Ett större område vid Sikfors kraftverk, Sikfors samhälle och omgivningarna är utpekade som hänsynsområde kulturmiljö i Piteå kommuns översiktsplan.

Det finns inte heller några detaljplaner eller motsvarande äldre handlingar som omfattar de berörda områdena vid regleringsdammarna vid Pieskejaure, Rappen-Labbas eller Malmesjaure.

7.2.4 Riksintressen

Piteälven från Pieskehaure till Svensbyfjärden samt Ikesjaure-Pieskejaure-Sulitelmaområdet är utpekade som riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Av värdebeskrivningen framgår bland annat att älven är ett framstående exempel på en storälv med pågående fluviala processer, i stora drag opåverkad vattenregim, sårbara och hotade naturtyper och arter, områden med en rik flora och fauna samt spektakulära landskapsavsnitt. Som förutsättningar för områdets bevarande anges bibehållande av älvens naturliga vattenregim, och att områdets värden reduceras av bl.a. dämning, vattenreglering och vattenbortledning

Pite älvdal (områdesnummer FBD 09), Vuolvojávrrre till Svensbyfjärden samt Arjeplogsfjällen-Laisälven, utgör riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Av värdebeskrivningen framgår bland annat att Piteälven karaktäriseras av ett vilt lopp med många forsar, att stora delar av älven rinner genom obebodd vildmark och att terrängen i älvens närhet är kuperad med branta stränder. Vidare framgår att "Älvdalslandskapet, naturmiljön och fisket är väsentliga värden som behöver bestå".

Piteälven berörs av ett antal kärnområden och flyttleder som utgör riksintresseområden för rennäring.

Riksintresseområde obrutet fjäll enligt 4 kap. 5 § miljöbalken täcker en del av Piteälvens övre lopp.

Piteälven är skyddad mot vattenkraftsutbyggnad enligt 4 kap. 6 § miljöbalken vilket utgör ett riksintresse. Bestämmelsen innebär att vattenkraftverk, vattenöverledning eller vattenreglering för kraftändamål inte får utföras. Åtgärder som behövs för att upprätthålla, underhålla eller ändra en anläggning eller verksamhet får vidtas om åtgärderna inte medför någon ökad negativ miljöpåverkan eller endast en tillfällig sådan ökad påverkan.

7.2.5 Natura 2000

Piteälven (SE0820434) ingår i ett Natura 2000-område som omfattar älvens huvudfåra samt merparten av biflöden och tillhörande sjöar. Området är ca 52 500 ha. Sikfors kraftstation och regleringsdammarna är belägna i eller i anslutning till Natura 2000-området.

Bevarandeplanen för Piteälvens Natura 2000-område fastställdes 2024-01-25. I bevarandeplanen uttrycks att de prioriterade bevarandevärdena utgörs av Piteälvens höga grad av naturlighet, frånvaro av vattenreglering, artrikedom och biologiska mångfald. Av bevarandeplanen framgår bland annat att de utpekade arterna i området är flodpärlmussla, grön flodtrollslända, lax, stensimpa och utter. Vidare framgår att de utpekade naturtyperna är ävjestrandsjöar, myrsjöar, större vattendrag, alpina vattendrag och mindre vattendrag.

Vidare anges att Piteälven har pekats ut som Natura 2000-område eftersom den, trots mänsklig påverkan, har en mycket hög grad av naturlighet, vilket är sällsynt ur ett europeiskt perspektiv.

Vattnet är till stora delar oreglerat och hyser därför en naturlig vattenföring där de varierande flödena styrs av väder och årstid. Det fluktuerande vattenståndet skapar bland annat särskilt artrika strandzoner längs sjöar och vattendrag. Vattensystemet har tack vare sin naturliga morfologi en mångformighet och konnektivitet, både uppströms och nedströms och med intilliggande strandhabitat, som ger möjlighet till en rik biologisk mångfald.

Av länsstyrelsens nulägesbeskrivning framgår att naturtyperna, liksom för andra stora norrlandsälvar, främst har tagits fram av datamodeller. Detta innebär att naturtypsklassningen och naturtypernas omfattning kan vara felaktiga

Storforsen (SE0820086) natura 2000-område omfattar hela Storforsens sträckning. Älvens huvudfåra i området är naturtypsklassad som 3210 Större vattendrag, men den uppges vara påverkad av åtgärder från flottningsepoken.

Nu aktuella anläggningar är inte belägna i anslutning till det skyddade området och planerade åtgärder bedöms inte medföra någon negativ påverkan på området eller dess bevarandevärden.

Ytterligare Natura 2000-områden som berörs redovisas i anslutning till respektive anläggning nedan.

7.2.6 Naturreservat

I eller i anslutning till Piteälvens avrinningsområde finns totalt 68 naturreservat. Inom fyra av dessa – Enstakaberget, Hornavan-Sädvajaure fjällurskog, Storforsen och Tjeggelvas – finns vattenförekomster som av vattenförvaltningen bedömts vara påverkade av vattenkraft.

Naturreservatens syften är främst att bevara skogsmiljöer och ekosystem, samt en geologisk bildning (Storforsens naturreservat).

Vid Sikfors kraftverk och Malmesjaure regleringsdamm finns inga naturreservat. Regleringsdammen vid Rappen-Labbas är inte heller belägen inom något naturreservat, men i anslutning till sjöarna finns naturreservaten Hornavan-Sädvajaure och Tjeggelvas.

7.3 Lokala förhållanden

7.3.1 Sikfors kraftverk

Sikfors kraftverk är beläget i Piteälvens huvudfåra ca två mil uppströms Piteälvens mynning i Bottenviken. Spillfåran är den första forsén i Piteälven från havet betraktat. Kraftverket är beläget nära Sikfors småort och i anslutning till anläggningen finns bostäder, jordbruk och skogsbruk. Över dammen finns en enskild väg som nyttjas av allmänheten för fordonstrafik och fotgängare. Ca 500 m nedströms dammen finns en gångbro över spillfåran. Ca 800 meter nedströms dammen på älvens högra sida finns en campingplats. Sikfors gamla kraftverk är idag museum och byggnadsminne.

Järnvägsbron, strax nedströms kraftverksdammen, är en del av stambanan mellan Älvsbyn och Piteå utpekad som riksintresse för kommunikation och bron utgör byggnadsminne.

Det finns två vattenskyddsområden vid Sikfors kraftverk, ett skyddsområde som avser en grundvattentäkt och skyddsområdet Svensbyfjärden. Vattenskyddsföreskrifterna för Svensbyfjärden reglerar bland annat förvaring av petroleumprodukter, kemiska bekämpningsmedel, upplag av avfall m.m, se [Bilaga 1.5](#). De ansökta åtgärderna bedöms kunna utföras i enlighet med gällande föreskrifter, men uppställning av arbetsfordon med drivmedel inom sekundär zon bedöms kunna

kräva tillstånd enligt föreskrifterna, samt möjligen även uppläggning av avfallsmassor, och därför yrkas att domstolen med stöd av 21 kap. 3 § miljöbalken även prövar denna fråga.

I närheten av Sikfors kraftverk finns två kärnområden samt flyttleder som utgör riksintresse för rennärningen. Sikfors kraftverk och de närmaste omgivningarna utgör dock inte något område av riksintresse för rennärningen.

7.3.2 Pieskejaure regleringsdamm

Sjön Pieskejaure är belägen längst upp i Piteälvens avrinningsområde och utgör en av Piteälvens källsjöar. Sjöarealen är ca 59 km². Pieskejaure är belägen i typisk fjällmiljö med lågvuxna björkar, ris, vide och mycket berg i dagen. Omgivningarna karaktäriseras av vildmark som inte är påverkad av mänsklig exploatering.

Pieskejaures utlopp består av två grenar och i den högra genen finns regleringsdammen. I den vänstra grenen finns en naturlig tröskel, vars tröskelnivå delar av året ligger över vattennivån.

Vid Pieskejaure finns öring, röding, stensimpa och möjligen harr. I forsen nedströms regleringsdammen finns ett populärt fiskeområde som kallas Pieskeströmmen, där främst röding, öring och harr fiskas.

En stor del av Pieskejaure ligger inom Natura 2000-området Sulitelma (SE0820334). Regleringsdammen ligger dock utanför Natura 2000-området.

I omgivningarna kring Pieskejaure finns mark- och vattenområden som pekats ut som riksintresse för rennärningen enligt 3 kap. 5 § miljöbalken. Den norra sidan av sjön ligger inom Tuorpon sameby och den södra sidan ligger inom Luokta-Mavas sameby. Områdena är viktiga för rennärningen under delar av året.

Mark- och vattenanvändningen i området utgörs i allt väsentligt av renskötsel, sökandens reglering av Pieskejaure för vattenkraftsändamål samt friluftsliv. Det finns inte några bostäder i anslutning till anläggningen. Närmsta byggnad (frånsett den teknikbod som finns vid anläggningen) är sökandens stuga belägen ca 400 m från utskovsdammen, stugan används vid drift och tillsynsbesök.

Inom närområdet för regleringsdammen finns inga registrerade fornlämningar.

7.3.3 Rappen-Labbas regleringsdamm

Sjöarna Rappen och Labbas är belägna högt upp i Piteälvens avrinningsområde, ca 4 mil norr om Arjeplog. Sjöarealen är ca 45 km², där Rappen utgör ca 24 km² och Labbas utgör ca 21 km². Det är en liten nivåskillnad mellan sjöarna. Mellan Labbas och Rappen finns ett sund som är överbyggt med en bro. Regleringsdammen vid Rappen-Labbas är belägen vid Rappens utlopp i den norra delen av sjön. Rappens utlopp (Rahppenjåhkå) utgörs av två grenar som rinner samman vid Vuojatselet ca två kilometer nedströms regleringsdammen och sjöutloppet.

Omgivningarna domineras av barrskog som i stor omfattning har naturskogskaraktär.

Tillstånd för reglering för vattenkraftsändamål meddelades 1937, men redan tidigare fanns på platsen en regleringsdamm som användes för timmerflottning samt en väg. I samband med att dammen kom att användas för vattenkraftsändamål anlades en tredje vattenväg i form av en sänkningsskanal till vänster om de ursprungliga vattenvägarna.

Runt sjöarna finns många kulturhistoriska lämningar och gles bebyggelse.

Uppströms anläggningen har vid elprovfisken bergsimpa och öring fångats regelbundet och gädda och lake sporadiskt. Vid äldre nätprovfisken har fångats abborre, gädda, lake, harr, röding, sik och öring. Nedströms anläggningen har, enligt länsstyrelsen, gädda, stensimpa, lake, harr och öring påträffats vid elprovfiske. I bäckar som rinner till Rappen och Labbas har fiskevårdsåtgärder vidtagits.

Mark- och vattenanvändningen i området utgörs i allt väsentligt av renskötsel, sökandens reglering av Rappen-Labbas för vattenkraftsändamål samt friluftsliv (fiske, jakt, fjällvistelse). Omgivningarna är i stor omfattning skyddade som naturreservat och Natura 2000, vilket innebär att något skogsbruk av betydelse inte förekommer i området.

I omgivningarna finns mark- och vattenområden som pekats ut som riksintresse för rennäringen enligt 3 kap. 5 § miljöbalken. Över sjön Rappas går en led i nord-sydlig riktning. Norra sidan av sjön utgörs av kärnområde för Luokta-Mávas sameby. Båda områdena är klassade som riksintresse för rennäring.

I anslutning till Rappen och Labbas finns flera Natura 2000-områden, bland annat *Piteälven SE0820434*, *Hornavan-Sädvajaure fjällurskog SE0820123*, *Tjeggelvas SE0820124*.

Hornavan-Sädvajaure fjällurskog SE0820123 är ca 800 km² stort och innefattar ett skogsområde som genomkorsas av flera sjöar i såväl Piteälvens som Skellefteälvens avrinningsområden. Det skyddade området omfattar större delen av sjön Labbas med dess omgivningar, markområdena direkt norr om Rappens utlopp samt delar av Rahppenjåhkå. I bevarandeplanen uppges att de prioriterade bevarandevärdena är vidsträckta ytor av sammanhängande vildmark, mosaik av skogar, hedar, våtmarker och vattendrag och de naturliga processer som format och påverkar miljöerna i området. Området innehåller 20 utpekade Natura 2000-naturtyper och fyra utpekade Natura 2000-arter. Flera av naturtyperna avser rent terrestra miljöer. De som utgör sötvattenmiljöer är: 3110 (näringsfattiga slättsjöar), 3160 (myrsjöar), 3210 (större vattendrag), 3220 (alpina vattendrag) och 3260 (mindre vattendrag).

Tjeggelvas SE0820124 är ca 330 km² stort och omfattar sjön Tjeggelvas med omgivande naturskogar nedströms Rappen-Labbas. I bevarandeplanen uppges att de prioriterade bevarandevärdena är vidsträckta ytor av sammanhängande vildmark, mosaik av skogar, hedar, våtmarker, sjöar och vattendrag och de naturliga processer som format och påverkar miljöerna i området. Området innehåller 19 utpekade Natura 2000-naturtyper och fyra utpekade Natura 2000-arter. Flera av naturtyperna avser rent terrestra miljöer. De som utgör sötvattenmiljöer är: 3110 (näringsfattiga slättsjöar), 3130 (ävjestrandsjöar), 3160 (myrsjöar), 3210 (större vattendrag), 3220 (alpina vattendrag) och 3260 (mindre vattendrag).

Det finns två större naturreservat i närheten av Rappen och Labbas: Hornavan-Sädvajaure fjällurskog samt Tjeggelvas. Regleringsdammen är inte belägen inom något av naturreservaten.

Syftet med Hornavan-Sädvajaure Hornavan-Sädvajaure fjällurskogs reservat är att bevara landskapet av urskogen och den fjällnära naturens ekosystem. Det syftar även till friluftsliv och naturupplevelser samt att möjliggöra vetenskaplig forskning i orörd natur.

Tjeggelvas naturreservat inrättades genom beslut av länsstyrelsen år 1988. Av beslutet framgår bland annat att området utgör ett av Norrbottens med skyddsvärda urskogsområden, har höga ekologiska, zoologiska och botaniska värden, hyser hotade och sällsynta arter samt har ett stort värde för friluftslivet genom vildmarkskaraktären.

Vid en inventering av strandområden kring Labbas, Rappen och Rappenströmmarna på 1990-talet dokumenterades 325 lämningar varav 289 klassificerades som fornlämningar. Majoriteten av lämningarna beskrivs som härd eller kokgrop.

Det finns inte några bostäder i nära anslutning till regleringsdammen. På Rappens västra och södra sida finns flera byggnader och bostäder i anslutning till sjön. Vidare finns bostäder och byggnader vid Långudden och Sundnäs vid sundet mellan sjöarna. I övrigt är Labbas omgivningar i stort ej bebyggda.

7.3.4 Malmesjaure regleringsdamm

Regleringsdammen vid Malmesjaure är belägen vid sjöns utlopp i den östra delen. Malmesjaure ligger i Abmoälvens huvudfåra, som är ett biflöde till Piteälven. Sjöarealen är ca 14 km². Vattnet från dammen passerar via Lobblet nedströms, vidare genom Abmoälven till mynningen i Piteälven.

Regleringsdammen är belägen ca 2 km nordost om Moskosel tätort. Mark- och vattenanvändningen i området vid Malmesjaure utgörs främst av renskötsel, skogsbruk, sökandens reglering av Malmesjaure för vattenkraftsändamål samt friluftsliv (fiske, jakt, m.m.). Sjön omges huvudsakligen av skogsmark och mindre arealer öppen mark finns i begränsad omfattning i anslutning till de gårdar och fritidshus som är belägna runt sjön.

I omgivningarna kring Malmesjaure finns mark- och vattenområden som pekats ut som riksintresse för rennärningen jämte 3 kap. 5 § miljöbalken. Malmesjaure med angränsande vattensystem ligger inom Östra Kikkejaure sameby. Över sjön Malmesjaure och Moskosel går leder. Malmesjaures närområde är omgivet av kärnområden för renskötsel.

Malmesjaure ligger inte inom riksintresse för naturvård eller friluftsliv, men Abmoälven nedströms Malmesjaure mynnar i Piteälven som omfattas av riksintresse för naturvård och friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.

Natura 2000-området Piteälven SE0820434 innefattar sjön Malmesjaure, och hela vattensystemet upp- och nedströms sjön.

Ca 1 km ost-sydost om Malmesjare regleringsdamm är Moskosel vattenskyddsområde beläget. Inga åtgärder kommer att utföras inom vattenskyddsområdet och planerade åtgärder bedöms inte påverka vattenskyddsområdet.

I Riksantikvarieämbetets tjänst Forsök redovisas 140 lämningar kring Malmesjaure inom ett sökområde runt Malmesjaure och Lobblet nedströms dammen. Majoriteten av lämningarna beskrivs som härd, boplatz eller boplatzområde, och saknar antikvarisk bedömning

I närområdet runt Malmesjaures vattensystem finns ett mycket stort antal arter registrerade i artportalen. Av de arter som rapporterats under senare år och som kan ha någon relevans med avseende på vattenkraft kan nämnas födosökande smålom (nära hotad) i Malmesjaure, ett flertal observationer av utter (nära hotad) i vattensystemet i anslutning till Malmesjaure och observationer av utter vid regleringsdammen från februari 2024. Drillsnäppa (nära hotad) i möjlig häckningsmiljö är inrapporterad från området i dammens närhet under den senaste 10-årsperioden.

Vid Malmesjaure har följande fiskarter observerats: abborre, bergsimpa, bäcknejonöga, elritsa, gädda, harr, lake, sik, mört och öring.

8. Tekniska förhållanden

8.1 Referenssystem

I de äldre tillstånden för nu berörda anläggningar har olika höjdsystem använts, vilka redovisas nedan för respektive anläggning samt en översättning till nationella höjdsystem.

Plankoordinater anges i Sweref99 TM om inte annat anges.

8.2 Sikfors kraftverk

8.2.1 Anläggningsbeskrivning

För en närmare beskrivning av tekniska förhållanden hänvisas till den tekniska beskrivningen, se [Bilaga 2.1](#).

Befintligt kraftverk i Sikfors uppfördes i huvudsak mellan 1986 och 1989. Kraftverket togs i drift 1990. Anläggningen har en fallhöjd om 21 meter. I kraftstationen finns två kaplanaggregat, som nominellt förmår sluka ett vattenflöde om 125 m³/s vardera, vilket innebär att den nominella utbyggnadsvattenföringen är 250 m³/s. Den installerade effekten är 40 MW och under ett normalår produceras vid Sikfors kraftverk ca 200 Gwh/år förnybar vattenkraftsel.

Anläggningen består i huvudsak av följande anläggningsdelar:

- Dammbyggnad av lamelltyp samt jorddamm vid höger strand, totalt ca 200 meter lång
- I dammbyggnaden finns fyra utskov; ett bottenutskov (utskov A), ett ytutskov med sektorslucka (utskov B) och två utskov med segmentsluckor (utskov C och D)
- I dammens vänstra del finns två vattenintag, med grovgrindar och avstängningsanordningar. Framför intagsluckorna sitter ett grövre galler
- Från intagen i dammen finns två ca 130 meter långa tilloppstunnlar till kraftstationen
- Kraftstationen är belägen i bergschakt ca 150 meter nedströms dammanläggningen
- Från kraftstationen finns en utloppstunnel som övergår till en utloppskanal vid älven, totalt ca 600 meter lång
- Fiskväg för uppströmspassage i form av en bassängtrappa, 115 meter lång och med 45 bassänger. Fiskvägen hålls öppen från 15 maj till 15 oktober och i fiskvägen finns en fiskräknare och undervattenskamera
- En 130 meter lång smoltavledare/flytande ledarm som under delar av året styr lax- och havsöringsungar (smolt) från turbinintagen till ytutskov för nedströmspassage

8.2.2 Höjdsystem

Alla höjder anges i lokalt höjdsystem om inte annat specifikt framgår. Följande relationer mellan höjdsystem gäller.

Tabell 2. Höjdsystem vid Sikfors.

Relation höjdsystem
RH00 + 100,75 m = Lokalt
RH2000 + 100,25 m = Lokalt
RH70 + 100,0 m = Lokalt

8.2.3 Hydrologi och reglering

Avrinningsområdet uppströms Sikfors är drygt ca 10 000 km² och har en regleringsgrad om knappt 4 %.

Tabell 3. Total stationskorrigerad vattenföring och naturlig vattenföring 1991 – 2020 (SMHI).

	Total stationskorrigerad vattenföring [m ³ /s]	Total naturlig vattenföring [m ³ /s]
HQ50	984	888
MHQ	606	547
MQ	176	167
MLQ (vår vinter)	48	39

Möjligheten att magasinera vatten vid Sikfors är begränsad. Gällande tillstånd ger en rätt att dämma vattenytan till nivån +123,75 (lokalt) och för driften kortvarigt sänka ytan till +123,45 (lokalt).

Under högvattenperioder då flödet överstiger utbyggnadsvattenföringen på 250 m³/s, till exempel under vårfloden, spills överskottet till spillfåran. Under perioden 15 maj-15 oktober tappas minst ca 10–15 m³/s genom dammen till spillfåran för anlockning och vandring av lax och havsöring från stationens utloppsområde upp till fiskvägen vid dammen.

Från mitten av oktober till vårflodens start är spillet i utskoven generellt noll och turbinvattenföringen mellan ca 50 och 100 m³/s, även om högre flöden ibland förekommer under hösten och vintern. Spillfåran är under större delen av året, från 15 oktober till 15 maj, torrlagd på en sträcka av ca 600 meter.

8.3 Pieskejaure

8.3.1 Befintlig anläggning

För en närmare beskrivning av tekniska förhållanden hänvisas till den tekniska beskrivningen, se [Bilaga 2.2](#).

Regleringsdammen uppfördes under 1940-talet till förmån för kraftproduktion vid Sikfors kraftverk. Avbördning från sjön sker genom två utlopp, en naturlig nordlig gren och den sydliga grävda avsänkingskanalen genom regleringsdammen. Det fanns i ett tidigt skede planer på att bygga anläggningen högre, men dessa kom inte att förverkligas. Platsen är mycket otillgänglig.

Regleringsdammen består av fyra delar, en utskovsdamm av betong, sänkingskanal på nedströmssidan samt två spärrdammar på vardera sida om sänkingskanalen. Spärrdamarna utgörs av skärmar av armerad betong med stålskärm med stenfyllning eller mot fast berg. Spärrdamarna har en längd om 16 m respektive 24,5 m.

Det öppningsbara utskovet är ca 3,85 m brett och har en tröskelnivå om +573,65 (RH2000). Utskovet manövreras med 6 st dragluckor av stål. Sänkingskanalen är ca 115 m lång och har en bottenbredd om ca 3,5 m.

8.3.2 Höjdsystem

Anläggningens höjdsystem är lokalt med följande relationer.

Tabell 4. Höjdsystem vid Pieskejaure

Relation höjdsystem
Lokalt + 569,15 m = RH2000
RH70 + 0,17 m = RH2000

Enligt Norrbygdens vattendomstols avgörande 1952-05-31 Ans.D. 42/1939 och 82/1947 används för höjdangivelser det höjdsystem som angivits i utslaget den 9 november 1940, men fixpunkten har ersatts med en ring inhuggen i berg på huvudutloppets (vänstra utloppets) högra strand, omedelbart uppströms forsnacken med höjden +10,65 m.

8.3.3 Hydrologi och reglering

Pieskejaures sjöareal är ca 59 km² och avrinningsområdet är 524 km² stort och utgör ca 5 % av Piteälvens avrinningsområde.

Tabell 5. Karakteristiska flöden vid utloppet av Pieskejaure för perioden 2010 – 2017 vid nuvarande reglerade förhållanden samt oreglerade förhållanden. Flödena har beräknats utifrån pegeldata från Skellefteå Kraft samt geometrierna i de båda älvgrenarna vid sjöutloppet.

[m ³ /s]	Vänster gren	Höger gren	Totalt	Vid oreglerade förhållanden (totalt)
MHQ	39,5	33	72,5	102
MQ	6	12,5	18,5	19
MLQ	Nära 0	1	1	1

Reglering av sjön sker mellan höjderna +8,75 m och +7,0 m (lokalt höjdsystem).

I samband med vårfloden överskrider vanligtvis sjönivån höjden +8,75. Trots att samtliga luckor är helt öppna stiger sjönivån eftersom tillrinningen är större än avbördningskapaciteten.

Vidare har nivån +7,0 m underskridits vissa år, vilket delvis beror på att ett sund vid låga vattennivåer begränsar tillrinningen till den delen av sjön där utlopp och regleringsdammen finns, vilket medför att vattennivån i sjöns sydöstra del blir lägre än vattennivån i sjön i övrigt.

8.4 Rappen-Labbas

8.4.1 Befintlig anläggning

För en närmare beskrivning av tekniska förhållanden hänvisas till den tekniska beskrivningen, se [Bilaga 2.3](#).

Regleringsdammarna vid Rappen-Labbas är belägen vid sjön Rappens utlopp i den norra delen av sjön. Reglering till förmån för Sikfors kraftverk medgavs 1937 vid den då befintliga flotts-dammen. I samband med att dammen kom att användas för vattenkraftsändamål anlades en

tredje vattenväg i form av en sänkningskanal, till vänster om de befintliga vattenvägarna. Dammarna, kanalen och vattenvägarna har delvis byggts om genom åren.

Anläggningen består av tre dammar som i sin tur består av nio dammdelar. I dessa finns fyra utskov. Vidare finns en sänkningskanal i anslutning till den vänstra dammen, såväl uppströms som nedströms dammen. För en översikt se [Bilaga 2.3, Figur 5.3](#).

8.4.2 Höjdsystem

Vid anläggningen har ett lokalt höjdsystem använts. Vid användande av höjddata med olika höjdsystem gäller följande relationer.

Tabell 6. Höjdsystem vid Rappen-Labbas

Relation höjdsystem
Lokalt + 478,5 m = RH70
RH70 + 0,2 m = RH2000
Lokalt + 478,7 m = RH2000

8.4.3 Hydrologi och reglering

Sjöarealen är ca 45 km², där Rappen utgör ca 24 km² och Labbas utgör ca 21 km². Det är en så liten nivåskillnad mellan sjöarna att de hydrauliskt betraktas som en enhet. Avrinningsområdet uppströms regleringsdammarna är ca 427 km², vilket utgör ca 4 % av Piteälvens totala avrinningsområde.

Regleringen av sjöarna sker mellan nivåerna +8,9 och +10,9, men enligt särskild föreskrift får dämning sommartid inte ske över nivån +9,9 med hänsyn till flottningsintresset. Normalt hålls någon lucka öppen vintertid för att hålla Rappenströmmen isfri, och i början av januari sänks sjön av och när vattennivån efter vårfloden har sjunkit under sommardämningsgränsen påbörjas stängning av luckor. Enligt domen från dämning påbörjas först den 11 augusti.

Tabell 7. Karakteristiska flöden vid utloppet av Rappen för perioden 2012 – 2020 vid nuvarande reglerade förhållanden.

[m ³ /s]	Vänster gren	Mitten-gren	Höger gren	Totalt
MHQ (januari, urtappning)	30	20	0	50
MQ	6,9	0,5	0	7,4
MLQ (innan vårflod)	1,6	0,0	0	1,6

8.5 Malmesjaure

8.5.1 Befintlig anläggning

För en närmare beskrivning av tekniska förhållanden hänvisas till den tekniska beskrivningen, se Bilaga 2.4.

Malmesjaure regleringsdamm är ca 430 meter lång och består av nio dammdelar, varav fem är fyllningsdammdelar bestående av jord- och stenfyllning och fyra är betongdammdelar med totalt fem utskov. Samtliga dammdelar är jordgrundlagda. År 1991-1993 vidtogs vissa förstärkningsåtgärder genom komplettering med tätmorän, erosionsskydd, gabioner mm. I ett av utskoven finns en fiskväg. Den befintliga fiskvägen i dammen bedöms i dagsläget ha en begränsad effektivitet för fiskvandring.

På dammen finns en allmän väg (väg 638) med staten genom Trafikverket som väghållare.

8.5.2 Höjdsystem

Anläggningens höjdsystem är lokalt. Vid användande av höjddata med olika höjdsystem har följande relationer använts:

Tabell 8. Höjdsystem vid Malmesjaure

Relation höjdsystem
Lokalt + 0,74 m = RH70
RH70 + 0,23 m = RH2000
Lokalt + 0,97 m = RH2000

8.5.3 Hydrologi och reglering

Avrinningsområdet uppströms regleringsdammen vid Malmesjaure är ca 924 km² vilket utgör ca 8 % av Piteälvens avrinningsområde och medelvattenföringen är ca 12 m³/s. Terrängen i avrinningsområdet består av skog, sjö och vattendrag samt myrmark.

Tabell 9. Beräknade karakteristiska flöden ur Malmesjaure med tillrinning motsvarande 2012–2020 (SMHI publika flödesdata).

	Dagens reglerade förhållanden [m ³ /s]	Beräknat flöde oreglerade förhållanden [m ³ /s]
MHQ	Ca 70	Ca 75
MQ	Ca 12	Ca 11
MLQ	Ca 2	Ca 2

Dämning sker mellan +333,85 och +331,35 (lokalt höjdsystem). Från slutet av augusti stängs luckorna för att fylla upp magasinet tills nivåer nära dämningssgränsen nås i november–december. Generellt påbörjas tappning ur magasinet omkring årsskiftet. I mars har nivån

generellt sjunkit till omkring några decimeter över sänkingsgränsen. Denna nivå hålls relativt konstant tills vårfloden åter startar och alla luckorna öppnas helt.

9. Miljöanpassning och moderna miljövillkor

9.1 Utgångspunkter och avvägningar

Vattenkraftens påverkan på vattenmiljön i Piteälven består i huvudsak av påverkan på konnektivitet, samt viss påverkan på flödesregim och morfologi.

För att minska den negativa påverkan har sökanden under lång tid utrett olika åtgärder inför omprövningen. De nedan föreslagna åtgärderna syftar till att åstadkomma största möjliga miljönytta utan att medföra betydande negativ påverkan på kraftproduktionen. Åtgärderna ligger i linje med de förslag som finns i VISS, och har framförts från länsstyrelsens sida. Att värna produktionen vid enskilda vattenanläggningar, som Sikfors, har inte enbart betydelse för elsystemet och produktionen i fredstid. Energianläggningar har stor strategisk betydelse i kris- och krigssituationer, genom upprätthållande av produktionsförmåga och nätstabilitet.

De sammanlagda kostnaderna för åtgärderna som sökanden föreslår uppgår till ca 94 miljoner kr. Till detta kommer utebliven produktion och reglerförmåga i Sikfors kraftverk till följd av utebliven årsreglering i Malmesjaure, produktionspåverkan på grund av ökad tappning från Rappen-Labbas och Pieskejaure samt ökad minimitappning vintertid till spillfåran i Sikfors kraftverk. Mycket ungefärligt kan produktionsförlusten uppskattas till 1,2 – 1,3 GWh per år. Vid Sikfors kraftverk har även tidigare gjorts stora investeringar inom ramen för prøvotidsförordnandet.

De föreslagna åtgärderna beskrivs kort nedan och mer detaljerat i de tekniska beskrivningarna, se Bilaga 2.1-2.4.

9.2 Sikfors kraftverk

9.2.1 Bakgrund

I tillståndet för Sikfors nya kraftverk föreskrevs prøvotidsvillkor samt villkor om bland annat åtgärder för upp- och nedströmspassage, minimitappning, smoltavledare m.m. Ett omfattande utrednings- och förbättringsarbete har utförts i syfte att få passagelösningarna att fungera så bra som möjligt. Betydande resurser har lagt ned i utredningar och åtgärder och sökanden har nyligen inom ramen för prøvotidsförordnande meddelat i tillståndsdomen föreslagit ytterligare miljöanpassningsåtgärder, bl.a. avseende tappning.

Sikfors kraftverk är en anläggning som redan har fungerande fiskvägar för uppströms- och nedströmspassage för fisk och minimitappning till spillfåran. Populationerna av lax och havsöring har i Piteälven som helhet utvecklats mycket bra sedan den nuvarande kraftverket togs i drift. Anläggningen får därmed anses ha en mycket hög grad av anpassning med hänsyn till fisk och vattenmiljön.

De åtgärder som föreslås inom ramen för aktuell omprövning syftar till att ytterligare förbättra förhållandena för upp- och nedströmsvandring för lax och havsöring, skapa ett kontinuerligt strömvattenhabitat i Sikforsen och bibehålla goda möjligheter för fortsatt produktion av vattenkraftsel. Inom ramen för omprövning för moderna miljövillkor föreslår sökanden att följande åtgärder ska vidtas:

- Anläggande av en ny anordning för nedströmspassage, med ett nytt vattenintag som även förser nya delar av uppströmspassagen med vatten
- Komplettering av den befintliga fiskvägen för uppströmspassage med ett nytt insteg
- Anläggande av grunddamm för strömstyrning i spillfårans nedre del
- Minimitappning under vinterhalvåret
- Anläggande av minikraftverk för att nyttja spillvatten

Föreslagna åtgärder bedöms kunna utföras under två år. För att utföra åtgärder i betongdammen i torrhet kommer tillfälliga fångdammar att behövas.

Utöver dessa åtgärder har sökanden inom ramen för provotidsförordnandet åtagit sig att modifiera luckkonstruktionen i utskov B.

9.2.2 Fiskpassage

Sedan 2010 finns en ca 130 meter lång smoltavledare för att styra nedströmsvandrande fisk från vattenintag till utskov. Smoltavledaren har bedömts ha en avledningseffektivitet om ca 85% för nedströmsvandrande smolt och har sannolikt viss effekt för kelt och annan fisk. Sökanden har i provotidsredovisningsmålet, som nämnts ovan, föreslagit att nuvarande luckkonstruktion ska modifieras i syfte att minska risken för skador på nedströmsvandrande fisk.

Vid Sikfors kraftverk finns sedan 1992 en fiskväg för uppströmsvandrande lax och öring. Utformningen av fiskvägen för uppströmsvandring har varit föremål för omfattande utredningar och justeringar för att optimera fiskvägen. År 2003 beslutade tillståndsmyndigheten att avsluta provotiden beträffande fiskvägens utformning.

De nuvarande fiskvägarna för uppströms och nedströms vandring förbi Sikfors kraftverk fungerar bra och har möjliggjort återetablering av livskraftiga populationer av lax och havsöring i Piteälven. Myndighetsföreträdare har dock framfört att man anser att Sikfors kraftverk föranleder en fördröjning av den uppströmsvandrande fisken och att smoltdödligheten vid nedströmspassage är hög. Från myndighetshåll har även framförts att man vill ha en fiskväg som möjliggör passage även för svaga simmare.

Med utgångspunkten att passerbarheten för svagsimmande arter sannolikt varit begränsad innan kraftverket uppfördes, att en ny eller ytterligare fiskväg för svagsimmande arter riskerar vara mindre effektiv för lax och öring samt att förekommande svagsimmande arter redan finns både upp- och nedströms Sikfors och för sin livscykel inte behöver vandra mellan hav och älv bedömer sökanden att det inte är motiverat att bygga en annan typ av fiskväg.

Under vissa förhållanden bedöms det dock vara svårt för fisk att hitta upp i spillfåran och in i fiskvägen. Med anledning av detta har justeringar av insteg gjorts och sökanden föreslår nu att inom ramen för omprövningen anlägga ytterligare ett kompletterande insteg till fiskpassagen samt anslutande fiskpassage som ansluter till den befintliga fiskpassagen. Det nya insteget förses med en diffusor. I syfte att ytterligare förbättra anlockningen av fisk förbi kraftverksutloppet och vidare till spillfåra samt fiskväg föreslås en grunddamm med ett reglerbart utskov för strömstyrning anläggas i spillfårans nedre del, i nära anslutning till turbinutloppet.

För att ytterligare förbättra förutsättningarna för nedströmsvandring föreslår sökanden att en kompletterande anordning för nedströmspassage anläggs, genom att ett nytt intag anläggs i dammen. Intaget förses med anpassat fingaller med flyktöppning och flykträna förbi anlägg-

ningen. Från intaget anläggs även en tub till den nya diffusorn vid det nya kompletterande insteget till fisktrappan, för att förbättra anlockningen till fisktrappan för uppströmsvandring. Syftet med nedströmspassagen är att smolt, men även annan fisk som passerar nedströms förbi Sikfors kraftverk, ska erbjudas en säkrare passage förbi anläggningen. Placeringen av den befintliga smoltavledaren justeras för att samordnas med den nya nedströmspassagen.

9.2.3 Vattenhushållning och tappning

Minimitappning sker till skydd för fisk och landskapsbild i Sikforsen/spillfåran mellan 15 maj till den 15 oktober med mellan 10–15 m³/s, med möjlighet till vissa avvikelser. I praktiken har minimitappningen under de senaste åren och årtiondena varit ca 15 m³/s mellan 15 maj – 15 oktober, men med betydligt högre spill under vårfloden.

Sedan kraftverket togs i drift har olika tappningsstrategier testats och påverkan på fiskvägens effektivitet bedömts. Med hänsyn till påverkan på bland annat anlockning och nedströmsvandring har sökanden föreslagit en tappningsplan i prøvotidsredovisningen (se mål M 108-99).

Enligt nuvarande villkor kan spillfåran vara helt torrlagd mellan den 15 oktober och 15 maj, vilket medför risker för vattenlevande växter och djur. Som komplement till den befintliga minimitappningen om 15 m³/s från 15 maj – 15 oktober åtar sig därför sökanden att släppa en minimitappning om 1 m³/s från 16 oktober – 14 maj, så att spillfåran är vattenbegjuten hela året. En sådan spilltappning bedöms medföra ett stort värde för vattenmiljön, samtidigt som den innebär en produktionsförlust. Produktionsförlusten kan i viss mån begränsas genom anläggande av ett minikraftverk för tillvaratagande av den större spilltappningen sommartid.

9.2.4 Minikraftverk

Den nya nedströmspassagen och det kompletterande insteget till uppströmsfiskvägen förbinds med en tub. I syfte att minska spilltappningens påverkan på kraftproduktionen installeras ett minikraftverk som kan nyttja spilltappningen. Kraftverket anläggs som en integrerad del av anordningar för uppströms- och nedströmspassage och medför bättre nyttjande av den vattenenergi som annars skulle gå outnyttjad, utan att negativt påverka fiskpassagerna eller vattenmiljön. Fallhöjden för det nya minikraftverket kommer att vara ca 13 m. Kraftverket kommer preliminärt att vara en mindre propellerturbin som kommer kunna nyttja 12 m³/s för kraftproduktion.

9.3 Pieskejaure

De planerade åtgärderna vid Pieskejaure består i att i den vänstra grenen anlägga en djupränna genom sjötröskeln, vilket säkerställer vattenflöde i vänster gren vid alla förekommande vattennivåer.

Rännan anläggs genom bergschakt och preliminärt med en bredd om cirka 0,5 m och längd av 30 m med låg lutning för att tillåta fiskvandring. Djuprännans tröskelnivå läggs på ca +576,15 motsvarande sänkningsnivån, eller något lägre, och dimensioneras för ett minsta flöde om ca 300 l/s vid denna nivå.

Arbeten vid Pieskejaure innebär stora utmaningar med hänsyn till utförande och transporter. I [Bilaga 2.2 avsnitt 7](#) redovisas närmare uppgifter rörande genomförande. Åtgärderna bedöms kunna genomföras under ca 1-2 månader under en period då sjönivån är låg.

9.4 Rappen-Labbas

Föreslagna miljöanpassningsåtgärder vid Rappen-Labbas består i anläggande av en teknisk fiskväg i den vänstra grenen, minitappning via bland annat fiskvägen samt minimitappning till den högra grenen.

Den nya fiskvägen anläggs i form av en slitsränna till höger om utskov 2 i den vänstra grenen (se Bilaga 2.3, Figur 7.2). Fiskvägen får längden ca 45 m och dimensioneras för att tillåta vandring av alla förekommande arter samt en minimitappning om minst ca 500 l/s. Bottenanpassningar vid fiskvägen, upp- och nedströms utskovet föreslås också för att anpassa botten till den nya fiskvägens insteg.

Sänkning av bottennivån i utskov 3 i den högra grenen föreslås också för att möjliggöra en kontinuerlig minimitappning. Detta sker genom delvis rivning av tröskel/skibord samt modifiering av luckor. Bottenområden som ansluter mot utskovsdammen sänks så att önskad bottenlutning och vattendjup åstadkoms i syfte att hålla fåran vandringsbar även vid lågvatten.

Då det inte längre finns flottning att ta hänsyn till är avsikten även att höja sjön tidigare på sommaren och därmed möjliggörs en mjukare dämningstakt än idag.

9.5 Malmesjaure

De planerade åtgärderna består i att upphöra med regleringen av Malmesjaure, riva ut utskovsluckorna och tillhörande regleringsutrustning vid de fem utskoven samt riva ut befintliga utskovströsklar av betong och ersätta dessa med naturlika sjöutlopp. Fyllningsdammdelar och brobana kvarlämnas. Om det bedöms vara önskvärt kan även gabionerna rivas ut.

Botten inom och i anslutning till befintliga trösklar återställs naturlikt och förses med en lutning om ca 2 %. Sten och grus omfördelas inom området. Sjöutloppen anpassas så att vatten ska passera till höger och vänster i de ursprungliga utloppsfårorna till nedströmssletet Lobblet, även vid låga vattennivåer och vattenflöden.

De föreslagna åtgärderna är utformade för att åstadkomma god konnektivitet och naturlika flödesförhållanden.

De föreslagna åtgärderna bedöms kunna utföras under ca 6 månader. Utförandet utförs i etapper med vissa utskov åt gången, för att möjliggöra avbördning under tiden för arbetenas utförande. För att kunna utföra arbeten i torrhet kan fångdammar komma att användas uppströms såväl som nedströms dammen.

Vägen över dammen kommer att behöva vara avstängd under den tid då arbetena utförs. I samband med utrivningen vidtas förstärkningsåtgärder för att säkra brokonstruktionerna. När åtgärderna är färdigställda kommer vägen att åter kunna öppnas och väg- och brokonstruktionen kommer att ha motsvarande funktion och bärighet som i nuläget.

10. Miljökonsekvenser och villkorsfrågor

10.1 Allmänt

I ansökan har sökanden valt att särskilja mellan villkor som ska gälla framdeles för respektive anläggning samt gemensamma villkor som ska gälla för utförandeskedet.

Nu gällande villkor för Sikfors kraftverk är relativt moderna och har utformats med hänsyn till vattenmiljön. Dagens villkor för reglerdammarna är däremot mer ålderdomligt utformade och de nya villkor som föreslås innebär i huvudsak inte någon ändring i hur verksamheten bedrivs. Med hänsyn till att flottningen i Piteälven upphört, föreslår dock sökanden att villkor som är kopplade till den tidigare bedrivna flottningen i älven ska utgå.

Med hänsyn till de omfattande miljöanpassningsåtgärder till förmån för fisk som föreslås anser sökanden att det inte längre finns grund för förpliktelsen att erlagga fiskeavgifter eller utsättning av fisk, och att dessa åligganden för sökanden ska upphävas inom ramen för omprövningsförfarandet.

10.2 Sikfors

De föreslagna åtgärderna, innefattande kompletterade insteget till fiskpassagen, strömstyrningen och lockvatten, kommer att förbättra förutsättningarna för lax och havsöring att på sin uppströmsvandring i älven hitta till fiskvägen och passera Sikfors kraftverk. Den nya passagen för nedströmsvandring kommer att medföra att smolt av lax och havsöring samt kelt och annan fisk får en säkrare nedströmspassage. Planerade åtgärder bedöms därmed förbättra förutsättningarna för passage för lax och öring.

Den kompletterande minimitappningen under vinterhalvåret kommer att skapa förutsättningar för ett kontinuerligt och sammanhängande vattenekosystem i Piteälven vid Sikfors och därmed medföra en förbättring av de lokala vattenmiljöförhållandena.

Genom att anlägga ett minikraftverk kan det vatten som släpps som genom det nya intaget och som används till det kompletterande insteget till fiskpassagen nyttiggöras för kraftproduktion utan ytterligare negativ påverkan på vattenmiljön. Minikraftverket kommer således innebära att miljöåtgärderna medför en något mindre påverkan på produktion av förnybar el.

De föreslagna åtgärderna har delvis formulerats som villkor och omfattas i övriga delar av det allmänna villkoret.

10.3 Pieskejaure

Att anlägga en djupränna kommer att medföra att vattennivåvariationerna i Pieskejaure och flödesvariationerna i vattendragen nedströms anläggningen kommer närma sig naturliga förhållanden. Den vänstra grenen kommer att bli vattenförande vid förekommande vattennivåer och flöden. På så sätt kan forssträckor och sel, som i nuläget tidvis är torrlagda, tillgängliggöras för fisklek m.m. Därutöver förbättras förutsättningarna för fiskvandring.

Åtgärderna bedöms medföra positiva konsekvenser för vatten- och naturmiljön i området och i Piteälven genom förbättrad konnektivitet samt en återgång i riktning mot naturliga flödesförhållanden.

Åtgärden medför inte negativ påverkan på natur- och kulturmiljön i de områden som utgör riksintresse för naturmiljön och friluftslivet. Åtgärden kommer inte heller påverka rennärings negativt eller påverka riksintresset för obrutet fjäll.

Gällande villkor omformuleras och kompletteras med åtagande om vattenföring i den vänstra grenen.

10.4 Rappen-Labbas

Åtgärderna medför positiva effekter för vattenmiljön genom att möjliggöra fiskvandring och ett återskapande av strömvattenmiljöer i den högra flödesgrenen samt förstärkning av livsmiljöer i den vänstra flödesgrenen. Båda utloppsgrenarna kommer att vara kontinuerligt vattenförande och minimitappningen bedöms utöver återskapande och förstärkning av habitat även förbättra syresättningen i vattendraget, öka den biologiska mångfalden och skapa en mer naturlig vattenmiljö.

Med anledning av miljöanpassningsåtgärderna vid Rappen-Labbas möjliggör fiskvandring och återskapar strömsträckor, bedöms det inte längre finnas skäl att ha villkor om utsättning av fisk. Utsättning föreslås dock fortgå under en period till dess att föreslagna miljöåtgärder utförts.

De villkor som avser hänsyn till flottningens behov samt villkor rörande fiskutsättning föreslås utgå helt.

I domen från 1937-10-20 (Rappen-Labbas) anges att sökanden ska föranstalta om upprepning av fiskväg vid sidan av fallet i nedre delen av Vepsabäcken (Väppsåjåhkå), så att fisken kan vandra upp i bäcken. Vid besök av fallet 2019 och 2022 konstaterades att vandringsmöjlighet förbi fallet saknades. I diskussion mellan sökanden och länsstyrelsen i samband med besöket 2019 konstaterades att åtgärden inte bör utföras och att villkoret bör tas bort vid omprövning. Detta för att förhindra uppsteg av bland annat gädda uppströms det naturliga vandringshindret.

10.5 Malmesjaure

Planerad utrivning av dämmande anläggningsdelar samt återskapande av naturlika bottenförhållanden kommer att medföra att vattennivåvariationerna i Malmesjaure och i den nedströms belägna Abmoälven återgår till naturliga förhållanden. Vattennivån i Malmesjaure förväntas under stora delar av året vara lägre än befintliga reglerade förhållanden, vilket särskilt kommer kunna noteras under hösten. Under början av året kommer Malmesjaures yta att vara förhållandevis stabil omkring nivån för nuvarande sänkningsgräns. I samband med vårfloden kommer vattennivån att stiga omkring 1–2 m (beroende på vårflodens storlek med naturlig mellanårsvariation). Efter vårfloden kommer nivåerna att avta för att under senare delen av sommaren och under hösten vara förhållandevis stabila. I Abmoälven förväntas medelvattenföringen generellt bli högre under hösten. Den återskapade naturlika flödesregimen bedöms vara positiv för växt- och djurlivet i Malmesjaure och Abmoälven.

De ansökta åtgärderna medför även att konnektiviteten förbättras genom att förutsättningarna för fisk och andra vattenlevande organismer att passera upp- och nedströms förbi dammläget förbättras. Utrivning av dammanordningar kommer att möjliggöra en säkrare passage för utter.

En stabilare vattennivå kan medföra gynnsammare förhållanden för isbildning och stabilare förutsättningar för bryggor, båtar m.m.

Endast villkor avseende genomförandet föreslås, eftersom rätten att reglera med dammen återkallas.

10.6 Påverkan på Natura 2000-områden

De planerade åtgärderna bedöms bidra till att förstärka de för Natura 2000-området Piteälven utpekade bevarandevärdena (hög grad av naturlighet, frånvaro av vattenreglering, artrikedom och biologisk mångfald). Sedan utpekandet som Natura 2000-område 2003 har förhållandena i älven förbättrats och nu aktuella åtgärderna förväntas ytterligare förbättra förutsättningarna för att uppnå gynnsamt bevarandetillstånd vid berörda områden och att bidra till gynnsammare förhållanden för de typiska arterna såsom öring, harr och bergsimpa och utter.

Åtgärderna bedöms även vara i linje med syftena med övriga förekommande Natura 2000-områden, förstärka områdenas prioriterade bevarandevärden och gynna de livsmiljöer och arter som områdena syftar till att skydda.

Under tiden för arbetenas utförande kan viss lokal och temporär negativ omgivningspåverkan uppstå. Med hänsyn till Natura 2000-områdets storlek, åtgärdernas positiva konsekvenser för vattenmiljön och grumlingens ytterst lokala och tidsbegränsade effekt bedöms påverkan vara helt obetydlig och någon tillståndsplikt enligt bestämmelserna i 7 kap. 28 a § miljöbalken kan inte rimligen aktualiseras.

10.7 Sammanfattning

Föreslagna miljöanpassningsåtgärder är samordnade och väl avvägda för att skapa förutsättningar för bättre vattenmiljö utan att medföra en betydande negativ påverkan på tillgång till vattenkraftsel.

De planerade åtgärderna bedöms medföra positiva effekter för vattenmiljön genom förbättrad konnektivitet och återskapande av strömvattenmiljöer. Vidare medför åtgärderna återskapande och förstärkande av strömvattenhabitat, ökar den biologiska mångfalden och skapa en mer naturlig miljö genom att i viss mån efterlikna naturliga flödesmönster.

Eventuella störningar och olägenheter under åtgärdernas utförande bedöms kunna hanteras och avhjälpas genom vedertagna skyddsåtgärder, exempelvis användande av miljöoljor i arbetsmaskiner, tidsbegränsningar för buller, val av årstid för åtgärder och genom grumlingsskydd. Möjligen kan anläggningsarbetena riskera att medföra en tillfällig och lokal grumling av vattenområdena nedströms anläggningen. Dock bedöms sådana effekter kunna förhindras eller begränsas genom skyddsåtgärder. Fångdammar kommer att behöva nyttjas och åtgärderna till största delen ske i torrhet.

De ansökta åtgärderna står inte i strid med bestämmelser i detaljplan eller reservatsföreskrifter, medför inte någon betydande skada på natur- och kulturvärden eller på ett betydande sätt medföra negativ påverkan på miljön i förekommande Natura 2000-områden. Åtgärderna bedöms inte påverka mark- och vattenanvändningen, närboende eller rennärningen på ett negativt sätt.

Vissa åtgärder under anläggningsskeden kan komma bedömas kräva tillstånd enligt vatten-skyddsföreskrifterna för Svenbyfjärden, se [Bilaga 1.5](#), och därför ansöks även om tillstånd enligt dessa för genomförande av åtgärderna, med de skyddsåtgärder som redovisats. På så sätt undviks risk för skada på de värden som vattenskyddet syftar till att skydda.

Åtgärderna medför eventuellt en begränsad negativ effekt för produktionen av klimatneutral vattenkraftsel, men denna påverkan ligger inom ramen för Piteälvens HARO-värde och bedöms därför vara acceptabel. Genom att anlägga ett minikraftverk i Sikfors minskar påverkan på elproduktionen och sammantaget bedöms föreslagna åtgärder ligga i linje med intentionerna i den nationella planen för moderna miljövillkor – största möjliga nytta för vattenmiljön och en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel.

11. Miljökvalitetsnormer för vatten

11.1 Inledning

Vid omprövningen för moderna miljövillkor ska tillses att verksamheten inte medför en otillåten försämring eller äventyrar uppnående av miljökvalitetsnormerna för vatten enligt vad som föreskrivs i 5 kap. 4 § miljöbalken. Klassificering av vattendrag, beslut om miljökvalitetsnormer och den enskilda verksamhetens påverkan på vattenmiljön har stor betydelse för prövningen och vad som kan anses utgöra ett äventyrande av normen.

Gällande miljökvalitetsnorm för samtliga vattenförekomster som påverkas av vattenkraft i Piteälvens huvudavrinningsområde är *God ekologisk status 2033*. Tiden är enligt uppgift satt för att det ska finnas tid att utföra åtgärder kopplat till vattenkraftspåverkan efter omprövning och för att dessa ska hinna få effekt i vattenförekomsterna till 2033.

Aktuell verksamhet bedöms inte påverka kemisk status i vattenförekomsterna och med anledning av detta redovisas inte kemisk status eller miljökvalitetsnormer närmare i ansökan. Inga grundvattenförekomster bedöms kunna påverkas av verksamheten.

För en närmare beskrivning av miljökvalitetsnormer hänvisas till miljöbedömningarna, se [Bilaga 3.1-4](#).

11.2 Sikfors kraftverk

11.2.1 Berörda vattenförekomster

Sikfors kraftverk bedöms främst påverka tre ytvattenförekomster; Piteälven SE731371-171064 ("uppströmsvattenförekomsten"), Piteälven SE728181-786517 ("spillfåran") samt Piteälven SE727225-788867 ("nedströmsvattenförekomsten").

Uppströmsvattenförekomsten är ca 61 km lång och sträcker sig mellan Storforsen och Sikfors dammanläggning. Spillfåran är en 800 meter lång vattenförekomst, belägen mellan dammanläggning och utloppskanalens anslutning till i Piteälven. Nedströmsvattenförekomsten är ca 21 km lång och sträcker sig mellan utloppskanalens utlopp och mynningen i Svensbyfjärden.

De tre vattenförekomsterna vid Sikforsen har bedömts ha måttlig ekologisk status. Bedömningarna av statusen är generellt kortfattade, till stor del baseras bedömningarna av enskilda kvalitetsfaktorer på en expertbedömning och vissa kvalitetsfaktorer är inte klassificerade alls.

Miljökvalitetsnormen för de tre vattenförekomsterna som påverkas av Sikfors kraftverk är *god ekologisk status 2033*.

Under samverkansprocessen har länsstyrelsen och vattenmyndigheten informerat om att avgränsningen av vattenförekomsten spillfåran gjorts för att möjliggöra eventuellt KMV-utpekande. Myndigheterna har dock även uttalat att någon ändring av statusklassificeringen eller

försök till KMV-utpekande inte kommer att ske på myndighetsinitiativ innan NAP-prövningen i Piteälven.

11.2.2 Påverkan från planerad verksamhet

De nu föreslagna miljöåtgärderna vid Sikfors kraftverk förväntas bidra till att ytterligare förbättra vattenmiljön i berörda vattenförekomster. Åtgärderna innebär inte försämring av några parametrar eller kvalitetsfaktorer, utan bidrar till att flera parametrar kan komma att förbättras, framförallt i spillfåran.

Det konstateras att bedömningen av status och klassificering av vattenförekomster gjorts med kortfattad motivering samt bristfälligt underlag, samt att flera kvalitetsfaktorer inte bedömts.

Sökanden har inför omprövningen konstaterat att förutsättningarna för att förklara vattenförekomsten spillfåran som kraftigt modifierad vattenförekomst föreligger. Av såväl sökandens utredning (såväl som av vattenmyndighetens bedömning enligt VISS) framgår att minst två hydromorfologiska faktorer är sämre än god. Därmed är vattenförekomsten väsentligt förändrad (jfr 4 kap. 3 b § VFF).

Vattenmyndigheten ska förklara en ytvattenförekomst som KMV om de hydromorfologiska förändringar som behövs för att vattenförekomsten ska uppnå god ekologisk status kan antas på ett betydande sätt negativt påverka kraftproduktion och det inte av tekniska skäl eller höga kostnader inte är rimligt att på annat sätt om är väsentligt bättre alternativ för miljön (4 kap. 3 § VFF). Vid bedömningen ska särskilt intresset av en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel beaktas (4 kap. 3 a § VFF).

I Bilaga 3.1, avsnitt 5.9 konstateras att de åtgärder som skulle krävas för att uppnå god ekologisk status skulle medföra betydande negativa effekter på kraftproduktionen. För att till exempel kunna nå god status för kvalitetsfaktorn volymsavvikelse skulle ingen kraftproduktion kunna ske under nio månader och produktionen under kvarvarande tre månader skulle vara ca 1/4 av normal produktion. Sammantaget bedöms, baserat på bedömningar av de relevanta hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna, det finnas förutsättningar att förklara spillvattenfåran som en kraftigt modifierad vattenförekomst. Med anledning av detta har åtgärder som bör krävas för god ekologisk potential identifierats till följande:

- Nedströmspassage med fysisk avledare vid Sikfordsdammen
- Teknisk fiskväg för uppströmspassage av lax och havsöring vid Sikfordsdammen
- Minimitappning till spillfåran
- Tillförsel av högvattenflöden till spillfåran vid vårflod eller andra höga flöden

Beslutade miljökvalitetsnormer har direkt betydelse för omprövningen för moderna miljövillkor av Sikfors kraftverk. Att genomföra omprövningen utifrån nuvarande normgivning riskerar leda till materiellt felaktiga eller orimliga miljövillkor samt oacceptabel påverkan på möjligheten att producera förnybar vattenkraftsel. Sökanden anser därför att yttrande därefter ska inhämtas från vattenmyndigheten med stöd av 22 kap. 13 § miljöbalken.

11.3 Övriga vattenförekomster

11.3.1 Pieskejaure

De vattenförekomster som bedöms påverkas av regleringsdammen är sjön Pieskejaure (WA11871053) (sjö) och vattendraget Piteälven (WA18983184), en ca 0,36 km lång

vattenförekomst belägen nedströms sjön vid den outbyggda vänstra älvgrenen. Det vatten som finns nedströms det högra utloppet, nedanför regleringsdammen utgör ingen vattenförekomst. Nedströms Piteälven (WA18983184) finns vattenförekomsten Vuojatsavon (WA72149009) (sjö), som rinner vidare till vattenförekomsten Piteälven (WA18983184).

Vattenförekomsten Piteälven bedöms ha god respektive hög status i berörda delar och uppnår beslutad miljö kvalitetsnorm. Vuojatsavon har bedömts ha god ekologisk status och uppnår beslutad miljö kvalitetsnorm.

Pieskehaure har bedömts ha måttlig ekologisk status. Kvalitetsfaktorn fisk har enligt en expertbedömning bedömts vara måttlig motiverat av påverkan på hydromorfologiska kvalitetsfaktorer, varav hydrologisk regim i sjöar bedöms vara otillfredsställande. Beslutad miljö kvalitetsnorm är god status 2033.

Nuvarande klassificeringar av vattenförekomsterna är grundade på expertbedömningar, utan klassificering av biologiska kvalitetsfaktorer, och det saknas underliggande dokumentation. Då planerade åtgärder medför en återgång mot mer naturlika vattennivåvariationer, flödesförhållanden och förbättrad konnektivitet är sökandens uppfattning att ansökan inte strider mot försämringsförbudet eller äventyrar uppnåendet av någon miljö kvalitetsnorm för någon av de berörda vattenförekomsterna, utan förbättrar möjligheterna att nå miljö kvalitetsnormerna i dessa.

11.4 Rappen-Labbas

11.4.1 Berörda vattenförekomster och ekologisk status

Regleringsdammen är belägen vid den norra ändan av sjövattnförekomsten Rappen (WA15853758). Den högra dammdelen (damm H) utgör gräns mellan sjövattnförekomsten Rappen och den nedströms belägna vattendragsvattnförekomsten Rappenjåkkå (WA19216700). I sundet mellan Rappen och Labbas (WA37091693) har vattenmyndigheten avgränsat en kort vattendragsvattnförekomst Rappenjåkkå (WA22073230).

Sjövattnförekomsterna Rappen och Labbas bedöms ha måttlig ekologisk status, där kvalitetsfaktorn fisk har expertbedömts och de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna konnektivitet och hydrologisk regim har bedömts vara dåliga.

Rappenjåkkå (WA19216700) har bedömts ha måttlig ekologisk status, där kvalitetsfaktorn fisk har expertbedömts. Av de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna bedöms konnektivitet vara dålig, hydrologisk regim otillfredsställande och morfologiskt tillstånd i vattendrag vara måttligt.

Miljö kvalitetsnormen för de berörda vattenförekomsterna är *God ekologisk status 2033*.

De föreslagna miljöåtgärderna kommer inte att medföra försämring av någon parameter eller kvalitetsfaktor i någon vattenförekomst. De medför istället att det blir möjligt för fisk och andra vattenlevande organismer att passera upp- och nedströms förbi dammläget och därmed bidra till att förbättra kvalitetsfaktorn konnektivitet.

Genom föreslagen minimitappning kommer flödesregimen att återgå till mer naturlika förhållanden nedströms anläggningen och medföra förbättringar av flera hydromorfologiska kvalitetsfaktorer och parametrar.

Ovan nämnda förbättringar bedöms även föranleda förbättringar av flera biologiska kvalitetsfaktorer och parametrar, exempelvis fisk och bottenfauna.

Med möjlighet för fisk att passera anläggningen åt upp- och nedströmshållet och med kontinuerliga strömvattenhabitat framstår det som troligt att de styrande biologiska kvalitetsfaktorerna (fisk, bottenfauna, påväxt-kiselalger m.fl.) kommer att nå god status. Vid dessa förhållanden bedöms den fortsatta verksamheten – med de nu föreslagna miljöåtgärderna – inte äventyra uppnåendet av någon miljökvalitetsnorm för de berörda vattenförekomsterna.

11.5 Malmesjaure

De vattenförekomster som primärt påverkas av regleringsdammen är sjön Malmesjaure (WA59434562) och det nedströms belägna vattendraget Abmoälven (WA71628861). Därutöver finns ytterligare vattenförekomster som bedömts påverkas av verksamheten, se miljöbedömning Bilaga 3.4.

Berörda vattenförekomster är betecknade som naturliga vattenförekomster. Malmesjaure har bedömts ha måttlig ekologisk status, då kvalitetsfaktorn fisk bedöms ha måttlig status, konnektivitet otillfredsställande och den hydrologiska regimen bedömts vara dålig. Abmoälven har bedömts ha måttlig ekologisk status, där kvalitetsfaktorerna konnektivitet i vattendrag och hydrologisk regim bedömts vara otillfredsställande och kvalitetsfaktorerna fisk och morfologiskt tillstånd i vattendrag bedömts vara måttlig.

Inga kvalitetsfaktorer utöver *fisk* och hydromorfologiska kvalitetsfaktorer har klassificerats.

Samtliga närliggande vattenförekomster har miljökvalitetsnormerna *God ekologisk status* eller *God ekologisk status med tidsfrist till år 2033*, om normen ännu inte uppnås.

De ansökta åtgärderna medför att det uppstår avsevärt förbättrade möjligheter för fisk och andra vattenlevande organismer att passera upp- och nedströms förbi dammläget, därmed bedöms kvalitetsfaktorn konnektivitet förbättras.

Åtgärderna medför inte någon försämring av någon parameter eller kvalitetsfaktor och äventyrar inte uppnåendet av någon miljökvalitetsnorm. Tvärtom kan de ansökta åtgärderna medföra en förbättring av flera parametrar i flera vattenförekomster och öka sannolikheterna att miljökvalitetsnormerna kan nås. Åtgärderna bedöms medföra hydrauliska och ekologiska förhållanden som är naturlika och motsvarar eller ligger mycket nära referensförhållandet.

12. Fastighetsförhållanden och berörda intressen

12.1 Fastighetsförhållanden och rådighet

Planerade åtgärder i vatten utgör skyddsåtgärder till förmån för vattenkraftproduktion och vattenreglering, och kommer främst att utföras på fastigheter som ägs av sökanden. Sökanden har därmed erforderlig vattenrättslig och civilrättslig rådighet.

Fastighetskarta över de anläggningar och områden som berörs bifogas, se Bilaga 4.1.

12.1.1 Sikfors

Planerade åtgärder vid Sikfors kraftverk kommer främst att utföras på fastigheten Piteå Kraftnäs 11:1, som ägs av sökanden. För att utföra planerade arbeten kommer transporter och maskinförflyttningar ske också på fastighet Piteå Sikfors 3:31 och Piteå Sikfors 100:8.

12.1.2 Pieskejaure och Rappen-Labbas

Pieskejaure och Rappen-Labbas regleringsdammar är belägna inom sökandens fastighet Arjeplog Arjeplogs Kronoöverloppsmark 8:2.

Beroende på exakta höjdförhållanden kommer eventuellt ytterligare en djupränna behöva anläggas på fastigheten Arjeplog Arjeplogs Kronoöverloppsmark 29:1, som förvaltas av staten.

12.1.3 Malmesjaure

Planerad utrivning av Malmesjaure regleringsdamm kommer att utföras inom sökandens fastighet Arvidsjaur Moskosel 4:5. Vidare kan delar av Arvidsjaur Malmesliden 1:96 behöva ianspråkta för etableringsområde.

12.2 Tvångsrätt

Förutom sökandens egna fastigheter kan således delar av fastigheterna Piteå Sikfors 3:31, Piteå Sikfors 100:8, Arjeplog Arjeplogs Kronoöverloppsmark 29:1 och Arvidsjaur Malmesliden 1:96 behöva tas i anspråk för arbetenas utförande.

Om inte någon överenskommelse träffas med berörda fastighetsägare yrkar sökanden med stöd av 28 kap. 10 § 3 p. och 4 p. miljöbalken rätt att tillfälligt få ta fastigheterna i anspråk. Någon ersättningsgill skada bedöms inte uppkomma då den mark och de vägar som nyttjas kommer att återställas i den mån sökanden och berörd fastighetsägare inte kommer överens om annat.

12.3 Sakägare

En ansökan om omprövning av vattenverksamhet ska enligt 22 kap.1 a § miljöbalken innehålla en förteckning över de fastigheter som berörs av vattenverksamheten med uppgift om ägare och berörda innehavare av särskild rätt till fastigheterna. Vilka fastigheter som ska anses berörda av en vattenverksamhet framgår av 9 kap. 2 § LSV.

Sökanden har valt att ange de fastigheter som kan behöva tas i anspråk för genomförandet som sakägare. Med anledning av att utrivning av dämmande delar vid Malmesjaures damm kommer att påverka vattennivåer i Malmesjaure, anges även ägare till fastigheter med vatten och strand vid Malmesjaure.

Med hänsyn till att det finns en allmän väg över Malmesjaures damm bedöms väghållaren, Trafikverket, vara sakägare. Vidare de samebyar som berörs.

Sakägare anges i Bilaga 4.2. Fastighetsregisterutdrag för berörda fastigheter redovisas i Bilaga 4.3

12.4 Ersättningsfrågor

De föreslagna moderna miljövillkoren innebär att vattennivåer vid de anläggningar som bibehålls kommer att variera inom samma nivåer som idag. Vid Rappen-Labbas kommer vattennivån att vara jämnare över året, vilket bedöms vara gynnsamt för kringboende. Under en övergångsperiod kan viss omställning behöva ske vad gäller bryggor och andra anläggningar vid vatten, då vattennivån tidig sommar kan förväntas bli något högre än idag. Detta bedöms dock inte föranleda någon ersättningsgill skada med hänsyn till att det är fråga en anpassning till mer naturliga förhållanden.

Vid Malmesjaure kommer sjöns nivå att sänkas av, vilket kan leda till en tillfällig omställning för markägare i anslutning till sjön. Samtidigt kommer sjöns nivå att variera mindre än idag och därmed bedöms ingen ersättningsgill skada uppkomma.

Sammanfattningsvis bedömer sökanden att ansökta åtgärder inte innebär någon skada för tredje mans intressen.

13. Övrigt

13.1 Förordnande om strömfallsfastighet

I deldom 1992-02-21 avseende Sikfors kraftverk förordnades om att fastigheten Piteå Kraftnäs 11:3 skulle utgöra strömfallsfastighet. Denna fastighet är dock avregistrerad och fastigheten där kraftverket är beläget är numera Piteå Kraftnäs 11:1.

13.2 Prövningsavgift

Kostnaderna förenade med de åtgärder som ingår i ansökan uppskattas preliminärt till ca 100 – 120 Mkr och fördelas mellan anläggningarna enligt nedan. Vid en beräkning av avgiften för respektive anläggning utifrån bestämmelserna i 3 kap. förordningen (1998:940) om prövning och tillsyn, skulle den sammanlagda avgiften uppgå till 326 500 kr.

Sikfors kraftverk – ca 70-80 mkr = 240 000 kr

Pieskejaure – ca 2 mkr = 15 000 kr

Rappen-Labbas – ca 10-20 mkr = 70 000 kr

Malmesjaure – ca 20 mkr = 1 500 kr (utrivning)

13.3 Tid för utförande av arbeten

Ansökan avser åtgärder vid flera anläggningar, och hur genomförande kommer att ske är ännu inte fastställt. Arbetstiden för respektive plats har redovisats i handlingarna. För att ha god möjlighet att planera arbetet och marginaler för eventuella efterjusteringar föreslår sökande att tid för utförande av arbeten fastställs till 10 år.

13.4 Oförutsedd skada

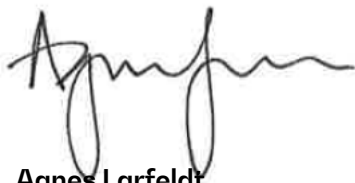
Sökande föreslår att tiden för anmälan av oförutsedd skada fastställs till 5 år från att åtgärder vid respektive anläggning har utförts och detta anmälts till länsstyrelsen.

13.5 Tillhandahållande av ansökan

Sökanden avser att informera om omprövningsprojektet samt publicera den ingivna ansökan på Skellefteå Krafts webbplats: www.skekraft.se

Stockholm som ovan

Skellefteå Kraft AB och PiteEnergi Handel AB, genom

Agnes Larfeldt

Advokat

+46 (0)70 388 38 22

agnes@agnesadvokater.se

Klara Thorén

Bitr.jur.

+46 (0)70 388 38 73

klara@agnesadvokater.se